

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy óra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy óra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos peit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyiltér peit sora 40 fillér.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22.
TELEFON-SZÁM: 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, szeptember 21.

ARAD ÜNNEPE.

Arad, szeptember 20.

Esernyő és politika nélkül talán tökéletesebb lett volna a szobor-ünnep, de így is szép, hangulatos volt. Az eső csak annyit ártott, hogy az avatót másféle színűvé tette, mint a hogy azt előre elképzelték: a napsugaras, forró háttér helyett halvány-szürkét, ritka esővel érezett levegőt kaptunk. A politika pedig csak a gondolat világában borított felhőt az aradi lelkekre: vajjon — jutott az eszükbe — ennek a sok országos nagyságnak, ennek a megtisztelő sokaságnak látogatása nem is a mi kegyeletünk által ültetett szobornak szól, hanem a politika virágainak, amelyek a válságpárás időkben az ilyen szobrok tövében kisarjadzanak?

Nem vett el semmit a lelkesedéstől, ha így is volt. Kiejtett szó nélkül is megértetődött, hogy az aradi Kossuth-szobor azok közé tartozik, a melyeket az országos Kossuth-szobroknak lehetne nevezni. A méreteinél, a művészi értékénél fogva is több, mint puszta helyi célokra született alkotás, de a körülmények, a melyek hozzákapcsolódnak, különösen jelentőssé teszik.

S maga az ünnepély is nemcsak szónoklatoknak és éneknek egymásba illeszkedése volt, hanem a színes, érdekes események tarkasága, amelybe természetesen sűrűen szövődött a politika.

Justh Gyula, a képviselőház elnöke itt is olyan pontos volt, mint a képviselőházban. Fél tizkor már a szobor lábánál volt; a képviselőknek föntartott deszkapadok ép oly gyérek voltak még, mint amott, horvát obstrukciókor. Az elnök jókedvű, s az ujságírók csoportjával beszélget. Csakhamar hozzálép az idegen ujságírók legérdekesebbje: a *Giornale d'Italia* tudósítója és beszélgetést folytat vele. A társalgás franciául folyik, s akkor válik érdekesebbé, amikor az olasz szintén az aktuálisításokra tereli.

— *Et la question de banque?* . . .

Justh mosolyog, hogy a bankügy Itáliát is érdekli, azután elmondja a lány francia nyelven, amit kemény magyarán tegnap hangoztatott, hogy „nem engedünk!”

Még Justh előtt helyet foglal az előkelőségek páholyában Papp I. János román püspök, kíséretével. A lila keztyűs főpap különös érdeklődés tárgya s az olasz ujságíróknak is megmagyarazzák a kartársak annak a jelentőségét, hogy egy román püspök Kossuth-ünnepen vesz részt.

A Szabadság-térről ezaladt eláradt

a menet és a cigányok zengése jelzi, hogy itt van. Elöl a legboldogabb emberek csoportja: a *Kossuth-asztaltársaságé*, a szobor alkotóié. A fekete ruhás egyszerű emberek csoportjában egy-egy idegen, akire csak az öregebb aradiak emlékeznek. Valaha aradiak voltak, hűséges hivei a Jópásztor-beli hétfőknek, amelyeken az első garasokat perselyezték a szoborra. Most eljöttek, olyik az ország másik oldaláról, hogy újra aradiak legyenek s az asztaltársakkal egyformán örüljenek.

Az utánuk jövőekkel megtelik a szobor körül való bekerített tér, (amelyet egyébként egy kissé szűkreszabtak). A zsufolt sokaságban egyszerre *Varjassy Lajos* polgármester igyekszik helyet szorítani.

— Eljen *Kossuth* Ferenc!

A miniszter jön és kalpagját megemelve köszöni az egyre erőteljesebb, melegebb ünneplést. Az öröm, amely a betegségtől kissé halvány arcán átüt, nem az ovációhoz szokott nagy emberek udvariassága, hanem az őszinte jóleső érzés, amelyet a szeretet látása, hallása kelt. Üdvözlí a páholyban levőket — ezenközben odajött *Sághy Gyula*, az egyetem rektora, *Károlyi Gyula* gróf főispán és *Holló Lajos* — és leül. Titkára, *Pallay dr.* gondosan leborítja lábait a kék plüs takaróval, amelyet utána hoztak.

A képviselőknek innár tömött padsoraiban kis ideig még a csevegésnek élnek. Az éjszakának különböző eseményeiről van szó, közöttük a bácskai virtusról: *Fernbach Péter*-ről, aki a fehér asztalnál *Zubor Andor* kezeihez minden különösebb aktus nélkül *leszurt ezer koronát* az aradi vesztőhely megváltására.

— Így is dukál — mondják. — Ha a földetlen emberek egy négyszöglet vesznek, az ezerholdasok legalább egy holdat.

Diszmagyarokkal sűrű a korlátokon belül levő sokaság. Közben a különféle uniformist viselő hajduk színesítik a feketeséget. Legjobban feltűnnek a képviselőház teremszolgái, akik piros hajtókás fehér gallért viselnek. Néhány hölgyruha is látható; a szegediek csoportjában több feltűnően szép asszony a magyar urinők disz-viseletében jelent meg. Kivülök egy zöld ruhás, szép asszonyt illet az általános figyelem: *Margó Edének*, a szobrásznak feleségét. A két művész különben cylinderben, frakkban s némi látható izgatottsággal várja az ünnepélyt.

Végre megkezdődik, s a program szerint szépen, méltóságosan. Az eső egy kissé szeszélyesen keveredett be,

különösen *Barabás Béla* beszéde alatt a mely kimagasló része volt az ünnepélynek. Nem egyszerű ünnepi szónoklat, hanem kerek, mély tanulmány. S a mint máskor is, most kerülte a szokott formákat. A tipikus „hulljon le a lepel!” helyett ezzel szóval adott jelet a vásznat tartó kötelek elmetszésére:

— Most itt a szobor, — *lássátok!*

Es a tömeg mohó lélekkel merül el a szobor első megpillantásának élvezetében. Az első benyomás alatt kiváltott, önként kitörő kritikák a leg nagyobb tetszésről bizonykodtak:

— Gyönyörű . . . A főalak . . .

A bucsuzó legény . . . Az öreg anyja aki sir . . . Mind, mind . . .

Gál Gyula már esőben szavalt *Abrányi Emil* versét. Az ódából politikai vonatkozásokat lestek a képviselői padsorok. A mikor a strófa azt mondta: „meg nem hajolva, rendületlenül!” a bankesoport tüntetett.

— Helyes, úgy van.

Mikor azonban a vers arra került hogy „rut pártviszály ne bántsa hazát”, — a képviselők mély csöndben voltak. Valaki fejet csóválta.

— Meglátszik, hogy *Abrányi* mos az *Ugron* lapjának ír, aki nem tar velünk . . .

A művészek átadták a szobrot a polgármesternek, aki azt átvette, azután *Kossuth* Ferenc került a szólarra. Segítséggel kellett az ő részéről külön készült emelvényre lépnie s ott mondta el beszédét, amelyet hetek óta vártak a politikai körök. Politika a mint jelezte is, nem volt a beszédben, bár azzal, amit a politizálás elhárítására mondott, szintén tett ném vonatkozásokat a politikára.

S megindult a koszoruk végtelen lavinája. Elsőül *Justh Gyula*, a képviselőház koszorújával. Ő se politizált, valamint *Holló Lajos* se, aki a függetlenségi párt koszorúját helyezte el. A főrendek hódolatát *Károlyi Gyula* gróf, Arad főispánja róttá le, — s ez is alighanem az első eset volt, hogy a méltóságos főrendek *Kossuth* ünnepre babérokat küldtek, a minthogy először esett meg, hogy *Kossuth*-szobor avatón az egyetemeket nem az ifjuság tüzes szónokai, hanem a Rector *Magnificusok* képviselték: a budapestit *Sághy Gyula*, a kolozsvárit *Szadeczky Lajos*. Tekintélynek így nagyobb volt, bár a szónoklatok így kevésbé voltak hatásosak.

Tizenegy óra után *Sztankovics* Miklós vasuti üzletvezető jelentést tett *Kossuth* Ferencnek, aki kevéssel erre el is hagyta az ünnepély helyét. Ezután a koszoruk halmozása is kisebb érdeklődés mellett és — a történeti

razság kedvéért — egy kis rendetlenségben folyt le. Amikor az egyik irványhatóság szónokát hívták, egy ildije így szólt:

— Nem jöhetett el, meghalt az cscse!

Erre vagy két percig tanácstalanul álltak a rendezők: mit lehet most csinálni, ha a szónok öccse meghalt?..

Lehetne talán egyéb szépséghibát találni, de a nagy dimenzióknál azok mindig fölfedezhetők. Meglátzott, hogy a hazafias ünnepeknél a szabadság-térhez vannak szokva s az új színhely megzavarta a rendezőket. De az nem csökkentette az égisznek látását, a nagy napnak fenségét, díszességét. S akik azt mondták, hogy első nélkül még mennyire szebb lett volna, azoknak a Säckingeni trombitást citálták... „gyönyörnek sok lett volna... irigyünk lett az ég”. Amely ép most sajnálta a verőfényt tőlünk.

Politikai tüntetés Aradon.

Justhék harci riadója. — Bankgyűlés a városházán.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 28

Tegnap Arad fontos politikai események színhelye volt. A Justh Gyula és Holló Lajos vezérlete alatt tömörülő függetlenségi képviselők az *Alföldi Függetlenségi Párt* közgyűlésének keretében az önálló bank mellett tüntettek. A városháza nagytermében folyt le a tüntető gyűlés, amelyen Holló Lajos harcias beszédet mondott. Gyűlés után a városligeti vendéglőben tartott banketen Justh Gyula érdekes kijelentéseket tett.

Az aradi politikai eseményekről itt következik tudósításunk:

Tizenkettőkor a városházán megtartották az Alföldi Függetlenségi Párt gyűlését. Ennek keretében az aradmegyei függetlenségi párt megalakult. Az emelvényen Holló Lajos mellett Barabás Béla, Lázár Zoárd, Mahler György, Müller Károly, Nagy Sándor képviselők ültek.

Kegyelmes és méltóságos urak.

— Kossuth Ferenc páholya. —

Amikor a József főherceg-uton a Kossuth-szobor ünnepélyének előkészületei folytak, valaki megkérdezte a szobortól jobbra eső elkerített nagy területre mutatva:

— Miért kerítik el ezt a helyet?

— Ez lesz Kossuth Ferenc páholya.

— Hisz ez nagy lesz neki.

— Azt akarják Arad intéző férfiai, hogy Kossuth Ferenc kegyelmesen elhelyezkedhessen a szobor körül, amíg beszéde elmondása következik.

A tegnapi ünnepség azt bizonyította, hogy még az az elkülönített nagy hely se volt elég a kereskedelmi miniszternek. Ezt úgy tessék érteni, hogy az elkülönített részen mindenki másnak több helye volt, mint Kossuth Ferencnek. Az ő páholyába tömörültek azok a méltóságok, akiknek szintén fentartott hely volt kijelölve, de akik épp úgy nem találták a helyüket, mint kívülkék még oly sokan. A rendező urak, valószínűleg a nem várt rossz idő miatt, nem bírták féken tartani az előrenyomulókat és ugyszólván mindenki a kordonon belül ke-

A hallgatóság megtöltötte a nagytermet. A gyűlést Holló ezzel a beszéddel nyitotta meg:

Holló Lajos riadója.

— Tisztelt uraim! Mély meghatottsággal jöttünk itt össze, mert mindannyian tanúi voltunk egy lélekemelő szép ünnepélynek, amely Aradváros díszes központjában folyt le. De nemcsak meghatva vagyunk, hanem egyúttal hálás szívvvel is viseltetünk azon közönség iránt amely ily nagy ünnepélyt ily nemes és szép módon tudott megrendezni és hálás szívvvel vagyunk eltelve Aradvármegye függetlenségi közönsége iránt, amely ez alkalmat is felhasználta a függetlenségi szervezkedésre és a mindannyiunkat hevítő nagy eszme, az önálló bank céljaira (Élénk éljenzés)

A nemzetnek története uraim azt mutatja, hogy amely nemzet nem alkalmazza intézményeit, szerveit és organizmusát a fejlődő élet követelményeihez, az a nemzet súlyos mulasztásokat követ el jövője szempontjából. Ezért látjuk azt, hogy jönnek korszakok, midőn egész más, megváltozott ideák és gondolatok vezérlik a politikusokat és amely gondolatok addig míg eltemetve voltak előretörnek és akkor azon férfiak vonulnak vissza, akik addig más eszméket hirdettek és tápláltak. A múlt század elején is, éppen azon nagy államférfiúnak idejében, kinek szobrát ma leplezték le, hosszú és nagy küzdelmek után a konzervatív gondolatok háttérbe szorultak és azok a férfiak, kik ezen eszméket hirdették, félrevonultak a magánéletbe és hagyták alkotni a legnagyobb magyart, Kossuth Lajost. És mit látunk később Deák Ferenc idejében? Azt látjuk, hogy nagy politikusok, midőn észreveszik, hogy Deák eszméi és elvei győzelmesen nyomulnak előre a fórumon, nem viszálykodnak vele, nem akarják erőnek erejével tovább védelmezni a maguk ideáit, hanem visszavonulnak és hagyják Deákot szabadon alkotni a haza javára.

Igen tisztelt uraim! Most ötven év telt el Deák akkori szereplése óta; hosszú, nagy harcra volt a nemzetnek, amely harcban eszmék érlelődtek meg, új gondolatok támadtak, melyek végre egész Magyarországot, a nemzet egészét áthatották. Kiváló vezérek állanak az élén és a diadalmas nagy eszme feltartóztatlanul hódítóan halad előre. Nem-e ésszerű és jogos követelés most is, hogy azok, akik konzervatív eszméket táplálnak, vagy hódoljanak meg az új eszme előtt, vagy térjenek vissza a magánéletbe, amely mindenki számára nyitva van. (Ugy van!) De ne adja magát a magyar nemzet idegen hatalmi faktorok eszközéül, ne engedje, hogy ezek őt felhasználják s az ő nevében az ő nevével visszaéljenek. (Ugy van!)

Csodálkozunk rajta uraim, hogy mi makacsul ragaszkodunk ezen gondolatokhoz, hogy ebben a korban más utakat akarunk járni, mint aminőket ők jártak 1867-ben, ötven év-

rült. Nem csoda hát, ha Kossuth páholya körül rengetegen szorongtak, sőt elkülönített helyre is kénytelenek voltak beszorulni az életveszélyes tolongás miatt. Egyébként olyan kevés volt a hely, hogy sokan a szobrot eltakaró lepel mögé szorultak, mások viszont egészen a lepelhez simultak. Varjassy Lajos dr., a kereskedelmi kamara titkára csaknem állandóan átölelve tartotta Glück Károlyt, akinek a szeretet eme kényszerű megnyilatkozása következtében rendkívül melege lett. Az izzadság esurgott a homlokáról. Az izzadságesepeket még gyarapította a folyton szakadó eső.

— Az esőt és az ölelgetést, — mondta mosolyogva Glück — nem bánám, csak attól félek, hogy a lepel a fejünkre fog hullani.

— Akkor pedig nem tudunk belőle kibújni, — jegyezte meg mélabusan a kereskedelmi kamara titkára.

Justh Gyulát és a világoszöld selyem magyar ruhában levő Sümegi Vilmost nem fenyegette hasonló veszély, tehát ők bátran élcelődhetek. Justh különösen nagyon vidám hangulatban volt. Amikor az eső szakadni kezdett, Pap János aradi román püspök fölnyi-

vel ezelt. De hát kérem, nem változott-e meg 50 év alatt ezen nemzet egész élete, helyzete, viszonyai és nemzetközi elhelyezkedése? Nem változott-e meg a reá rakott terhek egész sokasága? Ötven évről ötven évre nagy hullámzásokon ment a nemzet élete keresztül. Kossuth Lajos idejében a nemzet egész teherviselése 14 millió volt, ma 1400 millió.

Látnivaló, hogy megváltoztak a viszonyok s nem maradhatunk a 67-es politikai intézmények által alkotott szűk keretek között. A terhek egész sokaságát rakják ránk s bennünket megfosztanak a törvény biztosította erőforrásainktól. Az alvadolnak bennünket, hogy pusztá szeszélyből indítottuk meg a harcot és azt kérdezzük: miért nem állunk inkább elő a katonai követelésekkel, amelyekért hajdan küzdöttünk, de amelyek kikapcsolódtak.

A katonai követelések kikapcsolódását ne vagdossák a mi fejünkhöz. Azok kikapcsolását a koalíció egyezsége akkor fogadta el, amikor benne a függetlenségi párt kisebbségben volt, amikor a nemzet jóváhagyása mellett megegyeztek, hogy míg a korona újabb terheket nem követel, mi se követelünk katonai engedményeket. A bankkérdést ezzel szemben a szükségyszerűség akkor vette föl, mikor a függetlenségi párté lett a többség. Azt mondják: királyi vétó áll a bank elkülönítése ellen. Ha még a királyi akarat egészen abszolutisztikus volna, akkor sem gátolható meg teljesen a függetlenségi törekvéseket. De a királyi vétót csak azok rántották elő, kiknek célja a függetlenségi párt lejaratása, s a negyvennyolcas presztizs tönkretévese. Ezek jobban tennek, ha visszavonulnának a politikai küzdőtérrel. (Sűrű fölkiáltások: Le velük!) Ezek azt hangoztatják, hogy akik a bankot kívánják azok csak spekuláló emberek, ellentétben velük, akik egyedül függetlenségieknek vallják magukat. (Csöledek azok! — felkiáltások.) Ezek lerakják hódolaukat a császár lábaihoz. (Taps.) Mert nem állottak ezek elő a királyi vétóval, amikor a ki-egyezőést és a kvótaemelést elfogadtuk és amikor a király aláírásával erősítette meg, hogy az önálló bankot 1911. január 1-re felállíthatjuk. Erre királyunk lovagiassága és férfiúi szava áll nekünk biztosítékul. Azt hangoztatják, hogy várhatunk 1917-ig. Hát akkor talán nem lesz császári akarat? Vagy talán mégegyszer kell kvótaemeléssel megszolgálni törvényadta jogunkat?! Most békés és szilárd közgazdasági viszonyok vannak egész Európában, a közös bank szabadalmát hát most meghosszabbítanunk nem szabad. A 67-esek most is örömmel hirdetik, hogy Kossuth hozzájárult Wekerle tervéhez, mely ideiglenes kibontakozás helyett állandó megoldást akar. De kitűnt csakhamar, hogy Kossuth ahhoz az állandó megoldáshoz ragaszkodik mint én: önálló bankkal 1911-re önálló vámterülettel 1917-re. Állandóságot követelünk, de állandóságot a gazdasági füg-

totta az esernyőjét és folajánlotta Justhnak is, aki örömmel fogadta el és a paraplé alá bujt, de úgy, hogy az arca csaknem surolta a püspök szakállát.

— Nini, a Ház elnöke és a román püspök egy kalap alatt vannak, — mondta Szász József képviselő, aki az első padsorban ült s akinek a tekintetén még némileg látható volt a szombat éjszaka vidám hangulata.

— Ejnye, kegyelmes uram — szólt Sümegi — hát félsz az esőtől?

— Én már öreg vagyok, — felelte Justh. — Te még fiatal vagy, Vili.

— Na, ez ritka delog, hogy valaki beismerje, hogy öreg.

Azután politikai viccelődések következtek. Egy hírlapíró megkérdezte a Ház elnökétől:

— Kegyelmes uram, igaz az, hogy kardrántással fogadnak egymásnak hűséget a bankos képviselők?

— Ugyan kérem, ezt a diszmagyar kardot nem is lehet kihuzni hüvelyéből. Különben is az én kardom akkor is ki van huzva, ha hüvelyében van.

Majd mikor Rácz Károly debreceni ci-

getlenségben. A provizorium eszméje akkor lendült föl, amikor azzal vádolták meg a függetlenségi pártot, hogy ki akar bujni a választóreform alól. Akkor Kossuth Ferenc kijelentette, hogy igenis vállalkozunk a választóreform megoldására azonnal, hogy egyúttal előkészítsük az önállóbankot 1911-re. Hallottam Kossuthtól tényleg is, hogy kész, ha kell egész pártjával, ellenzékbe menni. (óriási éljenzés.)

Végül üdvözölte az aradmegyei függetlenségi pártot, amely Kossuth biztatásával szépen szervezkedett a nemzetiséglakta vármegyében.

A határozat.

Eber Antal szakszerűen fejtegette az önálló bank föllállításának lehetőségét és előnyeit. Határozati javaslatot terjeszt be, amely a következők:

Az Alföldi Függetlenségi Pártnak Aradon 1909. szeptember 19-én tartott közgyűlése kimondja, hogy az önálló banknak 1911-re, az önálló vámtérületnek 1917-re való felállítását feltétlenül követeli. Üdvözi az országos függetlenségi pártot és annak nagynevű vezérét, Kossuth Ferencet, aki az ország gazdasági függetlenségéért most folyó harcot oly erélyes kézzel vezeti és bizik abban, hogy a párt el nem csüggedve és meg nem hátrálva az ország két jogát a kitűzött időben megvalósítja.

Buza Barna beszéde után felolvasták Batthyány Tivadar üdvözlő sürgönyét, s elfogadták a határozati javaslatot.

Az aradmegyei függetlenségi párt megalakulása.

Ezután az aradmegyei függetlenségi párt megalakult. Lázár Zoárd előbb magyarul, majd választóihoz románul beszélt. Elnök lett Lázár, diszelnök Kossuth Ferenc, tb. elnökök Holló, Batthyány, Barabás. Mahler György után Malher Károly, Arad képviselője örömeinek adott kifejezést, hogy a párt megalakult.

Justh pohárköszöntője

Ezután 30-40 képviselő a városligeti vendéglőbe ment ebédelni, ahol Justh is megjelent és ezt a pohárköszöntőt mondta:

— Emlékezem vissza az én politikai pályám kezdetére, emlékezem arra, hogy milyen nehezen lehetett nekünk, függetlenségieknek, községekben és vármegyékben szervezkedni. Elmondhatom, hogy az összes megyék és községek minden rendelkezésükre álló apparátussal igyekeztek azon, hogy Magyarország függetlensége érdekében kifejtett küzdelmünket csirájában elfojtsák. Én tudom, hogy milyen nehéz volt ez a küzdelem, tudom, hogy egyes polgá-

gányprimás zenekara rázendített a Kossuthnótára, ezt a megjegyzést tette:

— Na, hál' istennek, akad még egy két jó magyar ember.

Ekkor jött oda Duvardié Armand, a párisi Havas sajtóügynökség képviselője, aki néhány kérdést intézett Justhhoz.

— Csak azt mondhatom, — szölt az elnök — hogy én hü vagyok elveimhez s követelem az önálló bankot.

Nemsokára ezután megkezdődött az ünnepség s Barabás Béla beszélni kezdett. Nagyon magas emelvényről beszélt, amire Justh megjegyezte:

— Mi alacsonyan állunk, mert bankosok vagyunk, Barabás ellenben antibankos és magasán áll.

Amikor pedig Barabás hosszú ideig beszélt, a házelnök ezt a mosolygós megjegyzést tette:

— Béla gyakorolja magát a hosszú beszédben, mert ellenzéki lesz ő is.

Ezeket az élcelődéseket Károlyi Gyula gróf, (aki nem tudni miért, folyton gyönyörű sárga diszkardját markolásztá) csöndes mosolylyal kísérte.

roknak, akik kitartottak a függetlenségi eszme mellett mennyit kellett szenvedniök.

Most azután megint más kép tárult elém, mikor a függetlenségi párt többségre jutott. Többsége lett a képviselőházban és bizonyos feladatok megoldására vállalkozván, a maga politikai programjának hangoztatásától egy időre elállott. Haladt az idő, vártuk, hogy azt a feladatot, amelyre vállalkoztunk megoldjuk. De ez késett. Eredetileg két évre volt kontemplálva a koalíció együttműködése és most már negyedik éve van együtt a koalíció, anélkül, hogy a nagy feladatokat megtudtuk volna oldani.

Ennek folyamán elérkezett az osztrák-magyar bank szabadságának lejáratá és nagyon természetes dolog, hogy a bankkérdés abban a paktumban, amely a korona és a koalíció között létrejött, — nem szerepelt, mert senki nem gondolt arra, hogy még a negyedik esztendő is együtt töltsük, mint koalíció. Természetes, hogy miután az önálló jegybank a függetlenségi párt programjának kardinális pontját képezi, ez a kérdés kezdett dominálni a többi kívánságok felett. És a barátság közöttünk és koalíciós társaink között csak eddig tartott. Amint ez a kérdés felmerült, attól kezdve mondhatni, hogy a koalíció különböző pártjai között a gyűlölködés csaknem oly mértékben ütött ki, mint amily mértékben tapasztaltam ezt politikai pályafutásom kezdetén. És miután ez a küzdelem folyik 8 hónap óta, ott vagyunk már, ahol az én politikai pályám kezdetén voltunk, hogy tudniillik egész nagy apparátust látunk felvonulni a függetlenségi párt törekvései, a függetlenségi párt szervezése ellen.

Látjuk, hogy községről-községe igyekeznek lebeszélni a választópolgárokat arról, hogy részt vegyenek a függetlenségi párt szervezésében. Látunk egyes megyékben egész területeket, ahol minden erővel, csaknem olyan eszükkel küzdenek a függetlenségi párt ellen, mint küzdöttek évtizedek előtt. Ez mutatja legérősebb mértékben, hogy koalícióban tovább nem maradhatunk. Hiába itt minden törekvés. A koalíció, abban a percben, amikor a kabinet — április 26-án — beadta lemondását, azon nézeteltérések folytán, amelyek a bank és gazdasági kérdésben a kormány tagjai között felmerültek, — megszűnt. A koalíció képtelen lenne tovább együtt működni a haza javára.

Hogy lehet azt elképzelni, hogy egy olyan koalíció, ahol a különböző pártok és a vezérek

Ahogy az eső kicsit szünni kezdett, körül lehetett nézni a tért övező paloták között. Az Acsev. palotájának falát alig lehetett látni az ablakokon kibajló emberfejekből. Minden ablakból női és férfi fejek tüntek elő és látszóvekkal szemlélték az alatt történeteket. Joanovics Sándor Acsev. tisztviselő emelkedett leginkább a helyzet magaslatára. Tudniillik, ő az Acsev. kupolájának legmagasabb ablakából nézte az ünnepséget és hallgatta a hullámzó tömeg morajlását. Érdeklődéssel szemlélték a fotografusokat, akik a hirdetési oszlopok tetejéről fotografáltak. Jelfy, a Vasárnapi Ujság fényképésze, a Kossuth páholya előtt kezelte a gépet. Justh, aki már jól ismeri ezt a régi fotográfíut, megigazította a sapkáját, amikor látta, hogy feléje irányozza kodakját.

— Tessék barátságos arcot vágni, mondta tréfásan Jelfy.

— Én barátságos arcot vágok — felelt mosolyogva Justh — csak az a kérdés, hogy majd mások is barátságos arcot vágna-e ahhoz ami Aradon történik?

homlokegyenest ellenkező nézetet vallanak, nem csak a bank és gazdasági kérdésben, hanem választói jog kérdésében is, áldásdusan tudjon továbbra is működni a haza javára. Ez kizárólag, épp úgy, mint ahogy lehetetlen elképzelni, hogy olyan fuzió létesüljön, ahonnan függetlenségi párt összes törekvéseit sutba dobják és a párttagokat behódolásra kényszerítse a kisebbségnek.

Ilyen körülmények között természetes dolog, hogy mindannyiunkat ószinte örömmel tölt el az az országos mozgalom, amely kétféle irányban csucosodik ki.

Az egyik: a függetlenségi párt szervezése, a másik, állást foglalni az önálló nemzeti jegybanknak 1911-re való felállítására. Poharam Lázár Zoárd képviselőre emelem Lázár Zoárd kisjenői képviselő Justh Gyulára üritette poharát.

Holló Lajos tószája.

Holló Lajos beszélt Lázár Zoárd pohárköszöntője után. Beszédében utalt arra, hogy bár nem akar jóslásokba bocsátkozni, azt hiszi, dacára a gyönyörűen sikerült aradi bankgyűlésnek, a holnapi lapokban majd a bankgyűlés fiaskójáról lehet olvasni. Így volt ez a budapesti és szegedi bankgyűlések után is, amelynek gyönyörű sikeréről pedig, — a jelenlevő Becsey Károly tehet tanuságot. Előre is mondhatom tehát, — folytatta — hogy holnap benne lesz a lapokban, milyen fiaskót aratott ma Aradon Justh Gyula és én; mert aki küzd az ország jogaiért, az mindig fiaskót vall, elmentésben azokkal, akiknek a közös bank az ideáljuk; — ezek babérokat aratnak.

Beszélt ezután a bankkérdésben folytatott küzdelemről.

— A nemzet méltó haragja — mondotta — nem türheti, hogy az ő jogaiért küzdők napról napra élesebb visszautasításban részesüljenek. Meglátják polgártársaim, ha a függetlenségi pártot ellenzékbe zavarják, az ország nem áll meg ott, ahol eddig, hogy tétlenül és közömbösen nézze jogainak letiprását. Hogy milyen vége lesz ennek a küzdelemnek, annak kimenetelét előre alig lehet kiszámítani, de elég ráncian Justh Gyula személye a vezetésre. Én nem habozom kijelenteni: azért ragaszkodom úgy Justh Gyula személyéhez, mert látom és tapasztalom, hogy ő, bár megmaradhatna fényes méltóságában és kényelmesen behúzódná hatna, mint hernyó a gubójába, a kegyek egész tengere mosolyogna rá, — oda dob minden diademszövetet, nimbust, azt mondja: megyek veletek küzdeni és harcolni. Annak az eszmének amelynek ily nagylelkű apostolai vannak, min Justh Gyula, győznie kell.

Justh nagy érdemeire és a küzdelem remélhető sikerére emeli poharát.

A többi tószatok.

Holló után Mahler György tartott pohárköszöntőt, amelyben a megjelenteket éltette. Beszélt még Bakonyi Samu és Buza Barna képviselők, Szondy Géza ref. lelkes és Végli Lajos posta-felügyelő.

Justh és az aradmegyei románok

Érdekes epizódja volt a banketnek, amikor Justh Gyula odament Lázár Zoárd román választóinak asztalához és beszélgetett a román parasztokkal. Lázár Zoárd tolmácsolta az elnök kérdéseit.

— Nagyon örülök — mondotta bucsuzó Justh — hogy olyan derék képviselőjük van mint Lázár Zoárd, tartsanak ki továbbra is mellette, mert ő a nép igazi barátja.

Négy órakor ért véget a banket, amely után Justh Gyula, Holló Lajos kíséretében kocsira ült és a jelenlevők lelkes éljenzései között elhajtatott lakására.

Az aradmegyei 48-as párt Kossuth Ferencnél.

Vasárnap reggel kevéssel kilenc óra után fogadta a pályaudvaron Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter az aradmegyei független-

A Kossuth-szobor leleplezése.

gi és 48-as párt küldöttségét. Már jóval kilenc óra előtt, mikor az eső már szünőben volt, pártnak mintegy háromszáz tagja jelent meg pályaudvaron Lázár Zoárd és Mahler György országgyűlési képviselők vezetése alatt. Zászlók alatt, zeneszóval vonult fel a küldöttség, melyben képviselve volt Arad és a megye sok bősége; a reggeli vonattal érkező pécskaikai szegediek is csatlakoztak a küldöttséghez. Zajos éljenzés és „szatréaszka“-kiáltás fogadta Kossuth Ferencet, mikor szalonkocsit egy hozzácsatolt mozdony a küldöttség elé hozta a pályaudvar végére, az étkezők elé. A kereskedelmi miniszter kocsija ablakából kijajolva viszonzta a lelkes üdvözlést.

A küldöttség élén Lengyel József plébános, kisjenői függetlenségi párt elnöke üdvözölte néhány lelkes szóval a kereskedelmi minisztert. Kossuth Ferenc erre a következő beszéddel válaszolt:

Tisztelt barátaim! Minden nemzet annyit szabadsággal és önállósággal bir, amennyit magának meg tud szerezni. Kötelességünk ezen munkálkodni a körülményekhez mérten, megemlékezve arról a nagy igazságról, amelyet az én édes atyám, a mi közös apánk mondott és hirdetett, hogy „a hazáért mindent kockára kell tenni, csak egyet nem, magát a hazát.“ Én át vagyok hatva ezen igazságtól. Életemet annak szentelem, hogy megvalósuljon mindaz, ami apánk álma volt. (Éljenzés.) Az ő reményük és az ő hitük és a mi reményünk és hitünk, hogy hazánk szabadságát, önállóságát, függetlenségét meg fogjuk még valósítani. (Lelkes éljenzés.)

Ebben a munkában, amely munkát az egész magyar nemzetnek kell végezni, de amelyben mégis mint minden emberi dologban valakinek vezetnie kell, ebben a munkában a közbizalom folytán én vezetek. (Éljenzés.) *Mint vezér arra kérem honfitársaimat, hogy kövessenek addig, amig magam a vezetésre érdemesnek mutatom, de mig megtartanak pártunk élén, addig valóban kövessenek is.* (Zajos éljenzés.) Ezeket tudatva Önökkel, nagyon megköszönöm, hogy a mostani rossz idő dacára is ilyen messzire kijöttek élébe. Végtelen jól esik nekem, hogy Aradon szobor alakjában is felébred az az eszme, a mely — egyébiránt meg vagyok győződve, hogy ép Aradtól, soha de soha távol nem volt. Az isten tartsa meg Önöket!

A küldöttség tagjainak hosszas és lelkes éljenzése között vonult vissza Kossuth kocsija felséjébe. A küldöttség ezután a szobor elé vonult.

A szociálisták tüntetése.

Amíg délben a városházán a bankgyűlés tartott, addig a szociálisták bevonultak a vasattól Bokányi Dezső vezetésével. Fölakartak vonulni a városházára, hogy tüntessenek, de Ritt István rendőrfelügyelő figyelmeztette őket, hogy ne csináljanak zavart. Erre lemondtak a tüntetésről. Délután három órakor néhány száz főnyi tömeg előtt a városházán népgyűlést tartottak. Bokányi és Garbai Sándor mondtak beszédet. Kossuthnak és Justhnak délelőtt elmondott beszédeivel foglalkoztak, majd azt gyekeztek bizonyítani, hogy Kossuth Lajos a szociálistáké és nem a polgári politikusoké, mert ezek Kossuth Lajos elveiből nem tudtak megvalósítani semmit. Ezután a hallgatóság szétszórult. Rendezetés nem történt.

Tegnap folyt le, soha el nem muló emlékeket hagyva, az aradi Kossuth-szobor leleplezésének ünnepe. A hatalmas keretek között rendezett ünnepélyre legalább huszezer ember sereglett a szobor környékére. Ezek között hozzávetőleges számítás szerint 6—7 ezer jöhetett vidékről. A magasztos ünnepről ez a részletes tudósítás szól:

Gyülekezés a Szabadság-térre.

Reggeli fél kilenc órára jelezték a gyülekezés kezdetét a Szabadság-térre, melyet ekkor már kötélt-kordon zárt körül. A kedvet szegő, csunya esős időjárás, mely az egész ünnepséget szürke, tompító szinte burkolta, vontatottá és fárasztóvá tette a menetben résztvenni akaró küldöttségek sorakozását s csoportosulását. A hatalmas téren a jelzett időben alig volt néhány ember. Záray Jenő, a felvonulás főrendezője és néhány újságíró állott a délnyugati bejáratnál és szinte kedvük kerekedett arra, hogy a kávéházakban az eső szüntét váró ünneplő közönséget kicsalogassák a térre, azzal a biztatással, majd eláll az eső, mire a szoborhoz érünk.

Az eső azonban kegyetlen tréfát üzött tegnap az aradiakkal, Valahányszor szükséges lett volna csak egy kicsi mosolygó napsugár, mindannyiszor a sötét felhők tengere terült reá az ünnepi ruhába öltözött közönségtől feketellő utakra és terekre. Fél kilenc után hirtelen csend lett. Nem esett. Nagy esemény volt ez a jóleső szünet, mert igen sok képviselő akkor kelt fel és kitekintett szállodai lakásának ablakán, kémlelve az időjárást.

Sümegei Vilmos a Városi kávéház terraszán reggeli ett diszmagyarban és mikor észrevette, hogy Szász József meteorológiai kutatást végez a párával teli levegőgömbben, így kiáltott fel a Fehér Kereszt ablakában álló kollégájához:

— Szép idő lesz, felhuzhatod a kordován csizmádat.

— Már megint a jövőt jósodol, most milyen idő van, azt mond meg — replikázott Szász.

— Akármilyen, de a Kossuth-szobor elé csak diszmagyarba megyünk — felelte a fehér fűrtű, Kossuth-szakállas honatya.

Erre a biztatásra határozottan szükség volt, mert különben még kevesebb képviselő öltötte volna fel színes diszmagyarját, melyek az eső miatt gondosan becsomagolva otthon maradtak a szállodában.

Kilenc órát ütötte a színház épület órája, mikor a Láng kávéházból kilépett Nagy Kálmán, a Kossuth-asztaltársaság elnöke és látva, hogy elapadtak az ég csatornái, jelt adott az ott összegyűlt tagoknak az indulásra. Átvonultak a térre, elfoglalták a bejáratnál helyüket, mint-hogy ők voltak megnyitandók a menetet. Alig helyezkedtek azonban el, ismét sűrű zápor csapott le a gyülekezni kezdő csapatokra. Kedvetlenség, lehangoltság ülte meg a kedélyeket és az idegenek sajnálkozásukat fejezték ki Lőcs Rezső gazdasági tanácsos, az ünnepség főrendezője előtt amiatt, hogy az időjárás mostohasága megrontotta Arad város nagy napját.

Nemsokára ezután már élénkület kezdett a tér, mert az idő féltiz felé közeledett és a most már sűrűbben érkező küldöttségek sorban helyeikre vonultak fel. Az öreg honvédek katonás léptekkel közeledtek Simay István vezetésével, majd pedig feltűnt a vármegye gyönyörű festői küldöttsége. Tizenketten voltak, Dálnoki Nagy Lajos alispán lépdelt az élükön. Valamennyien diszmagyarban, forgós kucsmás,

diszkardos férfiak: Friebeisz Miklós, Purgly László, Vásárhelyi Dezső, Schill József, Keresztes Gyula, Boros Iván, Heppes Aladár, Jakabffy Gyula, Darányi János dr., Török Ferenc dr., Keller Lajos. Velük egyidőben érkezett meg Károlyi Gyula gróf főispán, a főrendiház küldötte, a ki a képviselők részére fenntartott helyen állott fel. Előtte két vármegyei huszár vitte az elhelyezendő koszorut.

A teret szegélyező házak ablakait viruló hölgykoszoru szegélyezte. Egyszerre csak meg-elevenedett ez a virágos kert. Kendők lobogtatása, harsány éljenzés jelezte, hogy az Atzéli Péter-utca sarkán feltűnt Justh Gyula alakja, aki a képviselőház küldöttségét vezette. Ovációkkal fogadták mindenütt az országgyűlés tagjait és különösen tetszett a közönségnek a Ház négy huszárjának festői diszruhája. Hatalmas négy szál ember, dusan ezüstözött hajduruhában, piros galléru fehér köpenyegben, akik vállakon vitték a képviselőház óriási babérr koszoruját. Mikor a Szabadságtérre befordultak és helyüket el akarták foglalni, az öreg honvédek maguk elé bocsátották a képviselőket.

— Kossuth egykori bajtársait illeti az elsőség, — mondotta Justh, — mi majd csak utánuk következünk és mögöttük állott fel. Néhány képviselő érkezett. Ezeket tréfalkozva kérdezte Justh:

— Ugy látszik soká tartott a multság az éjszaka? Vagy már reggel volt? Mert úgy hét óra tájban a szállástok felé jártam, akkor még vigan szólt a muzsika.

— Hol a diszmagyar? — fordult több képviselőhöz az elnök, akiken fekete redingotot látott.

— Az esőtől féltjük kegyelmes uram.

— Nem szabad egy kis víztől megijedni, illik a mai napra a diszmagyar. És büszkén hordta körül a szemét a körülötte csoportosuló diszbe öltözött képviselőknél. Mellettük foglaltak helyet Sággy Gyula és Ballagi Aladár, a budapesti, Szádeczky Lajos a kolozsvári egyetem megbízottai.

Gyors egymásutánban gyülekezett most már a menetbe tartó közönség a csoportokat jelző táblák alá. A képviselőház mögött foglaltak helyet az egyházak képviselői: Lakatos Ottó a minorita rend főnöke, Csécsi Imre, Szikszay Antal, Varga Imre református, Frint Lajos, Réthy Viktor az evangélikus, Pál Miklós és Bedő Lajos az unitárius, Vág-völgyi Lajos dr., Nemess Zsigmond dr., Glück Károly az aradi izraelita hitközséget, Szófer-Juda, Schwarzberger Manó és Mann Adolf dr. az ortodox izraelita hitközséget képviselték.

Az ország minden részéről összesereglett törvényhatóságok nevében megjelentek tarka csoportját Arad város képviselőtestülete nyitotta meg. Neuman Dániel, Andrányi Károly, Domonkos Lajos, Adler Andor, Hoffmann Antal, Nachtnébel Ödön, Maresch Gyula, Goldschmidt Sándor, Kosztka Emil, Wadowszky Gusztáv szolgáltak utbaigazítással a testvér-törvényhatóságok részéről érkezett küldötteknek. Ott voltak Szeged, Kolozsvár, Temesvár, Nagyvárad, Békésgyula, Szabadka, Szatmárnémeti, Máramarosziget, Nagykikinda, Baja, Debrecen, Nagykőrös, Cegléd küldöttei, akik udvariasan kérték fel Bódy Tivadar doktort, Budapest kucerdiszbe öltözött küldöttjét, hogy vezesse a törvényhatóságok testületét. Ebben a csoportban foglaltak helyet Temes, Csongrád, Békés, Csanád, Krassósózerény, Hunyad és Kossuth Lajos vármegyéjének, Zemplének követe.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal éshirdetési osztály — 151

A férfiak tarka sokaságába a legelevenebb szint mégis a hölgyek gyönyörű csoportozata vitte. Az aradi nőegyletek, a szegedi hölgyek diszmagyaros pompás csoportja változatosá tette a sok fekete ruhás oszlopot. A hölgyek csoportját a vaggongyári zenekar választotta el az állami hivatalok képviselőitől. *Fábián* Lajos törvényszéki elnök a törvényszéket, *Szokolczay* Lajos az ügyészséget, *Csernovics* Diodor a jószágigazgatóságot, *Fábry* Sándor dr. az Acsev. tisztikarát, *Szél* Ernő a posta és távirta tisztek küldötteit vezette. A vasutasok országos szövetsége és ennek helyi fiókja igen sok kiküldöttel rótta le kegyeletét Kossuth emléke iránt. *Szalay* Károly az aradi és kolozsvári ügyvédi kamarák, *Kristyóry* János és *Varjassy* Lajos dr. az aradi kereskedelmi iparkamarán kívül több kamara megbízásából foglaltak helyet a téren. Hatalmas oszlopot alkottak a felső leányiskola, tanítóképző, dévai tanítóképző, kiskunfélegyházi, temesvári főreáliskola tanuló ifjúsága, az aradi tanintézetek tanári és tanítói testületei, a keoskeméti jogakadémia, budapesti református teológiai ifjúság képviselői, valamennyi remek koszorúval készen. Ezután a beláthatlan sora a kaszinóknak, kulturegyesületeknek, egyesületeknek és asztaltársaságoknak.

Az egész teret betöltő tömeg óriási éljenzésbe tört ki, mikor a vasutról bevonultak a szegedi és piski telepi népes deputációk. Ez utóbbiak saját zenéjükkel jöttek és a felvonulás alatt kuruc nóták muzsikálásával váltották fel a cigányzenekarok játékát. A battonyaiak ötven tagu küldöttsége már akkor érkezett, mikor *Záray* Jenő parancsszára megindult a tarka kép, hogy végig hőmpölyögve az élő kordonnal szegélyezett fúton, a leleplezendő szoborhoz tartson.

Az utca képe.

A hűvös idő és esőzés dacára 8 óra után nagy tömegekben lepte el a közönség a József főherceg utat és Andrassy-teret. Itt bonyolult le az a nagy forgalom, amely a szobor és a Szabadság-tér között, a felvonulásig tartott. Csoportok, testületek, egyesületek, küldöttségek vonultak felzászlóik alatt a Szabadság-térre. Rengeteg koszorút vittek a küldöttségek.

Itt-ott feltűnik egy-egy diszmagyar is, bár a kedvezőtlen időjárás miatt sokan lemondottak arról, hogy diszruháikat felöltse. Így is színesen élénk volt a kép. A képviselőket, megyei küldötteket — akik diszruhás huszárokkal jöttek, — a közönség zajosan megéljenzi. A hangulat azonban, bár az utcák, kávéházak már korán zsufolva voltak, nem volt élénk. Valami nyomasztó hatása volt a borongós, esős időnek.

A szobor környéke reggel még elhagyott volt. A rendőrség tette meg az utolsó intézkedéseket és újabb utasításokat adott a közönségnek a rend fentartására. Negyven diszruhába öltözött rendőr állt a városháza előtt és egy csapat tüzoltó. Előkészületeket tettek a kordon vonására. Az utvonalon lovasrendőr-örszemek voltak felállítva, akik időnkint jelentést tettek a teljes számban kivonult rendőrtiszteknek. A jelentések *Sarlot* főkapitány kezéhez futnak össze.

Az ablakok és erkélyek zsufolásig meg voltak telve. Egyes házaknál szőnyeg és virágdizsítések láthatók. A felvonulás mind élénkebb és gyorsabb lesz. Zajosan megéljenzi a közönség a 48-as honvédeket, akik a régi zászló alatt vonultak fel, katonás léptekkel. Fél tíz óra felé jön a képviselőház küldöttsége, élén *Justh* Gyulával és *Holló* Lajossal. Mindketten diszmagyarban vannak és barátságos

fejbőlintással fogadják az utca népének köszönetét. Az asszonyok zsebkendő lengetéssel üdvözik az ablakokról és erkélyekről a Ház elnököt és sűrűn felhangzik:

— Éjen Justh Gyula!

Tíz óra felé már kibontakozott a Szabadságtérrel elinduló hatalmas menet. Gyönyörű, felejtetetlenül ragyogó képet nyújtott a hatalmas ünneplő közönség menete. A széles uttestet teljesen ellepték az ünneplők ezrei. Zászlóerdő volt az Andrassy-tér. Az elhelyezés példás rendben történt meg. Amikor a Kossuth asztaltársaság tagjai, az agg honvédek, a főrendiház és képviselőház tagjai elfoglalták helyeiket, a szobor környékén már nem volt egy talpalatnyi üres hely sem. Csak *Kossuth* Ferenc minisztert, a kormány kiküldöttjének megérkezését várták.

Kossuth Ferenc bevonulása.

Valamivel tíz óra előtt *Varjassy* Lajos polgármester a város négylovas hintáján kihajtatott az állomáshoz, hogy *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi minisztert, — aki a pályaudvaron levő szalonkocsiban tartózkodott, — az ünnepség színhelyére kísérje. Pár perc eltelt után a Széchenyi-utcából hosszú kocsisor kanyarodott a városház előtti térségre. Az első kocsiban ült *Kossuth* Ferenc, balján a polgármesterrel Ezer és ezer torokból, mintegy varázsütésre zugó éljenzés harsogott a levegőn keresztül, mely perceken szünni nem akart, amikor a miniszter a kocsiból kiszállt. A vezér, aki *Zrinyi*-korabeli fekete diszmagyarban volt, jölésű örömmel látta a meleg üdvözlést és sapkáját lobogtatva viszonzta azt. *Kossuth* Ferenc a részére bekerített helyre ment, ahol *Justh* Gyula, *Sághy* Gyula, *Holló* Lajos, *Károlyi* Gyula gróf és *Varjassy* Lajos polgármester szintén helyet foglaltak.

Ünnepély a szobor körül.

Ezer tanuló éneke nyitotta meg az ünnepséget. *Ferch* Ödön polgáriiskolai tanár vezénylete nyomán ezer ajakról csendült fel a hazafias dal, méltóságteljes bevezetőjeként a gyönyörű ünnepélynek. A program több száma alatt a szobor jobb oldala mögött néhány küldöttség tolongani kezdett és e miatt lármá ke- rekedett, amelyet a rendezők nem egykönnyen tudtak lecsillapítani.

Barabás Béla dr. országgyűlési képviselő lépett ezután a szószékre. Ünnepi beszédének fő részei itt következnek:

(*Barabás* Béla dr.)

— Ünneplő honfiak és honleányok! Aradváros hazafias lakossága jóleső örömmel várta e napot, amelyen beteljesülni látjuk hosszú időn át táplált vágyunkat, leleplezhetjük *Kossuth* Lajos szobrát.

Engem illet a kötelesség hogy ez ünnep- napon Arad szab. kir. város közönségének nevében el ősorban azokhoz forduljak, akik a közeli vidékekről s az ország messze tájairól elzarándokoltak falaink közé, nemcsak azért, hogy osztozzanak e ritka örömmünkben, hogy velünk együtt kegyelettel áldozzanak *Kossuth* Lajos nagy nevének, emlékének; hanem azért is, hogy e mai napot diszes megjelenésükkel tulemeljék a helyi színvonalon, országos jellegű avassák ünnepünket. Mert hiszen *Kossuth* Lajos nem egy vidéké, hanem az egész országé; nem eltagolt csoportoké, hanem az egész magyar nemzeté. Legyenek tehát üdvözölve hazafias érzéseinkkel, örömmünk tolmácsolásával és vendégszeretetünk melegségével. És üdvözlő szavam illesse azokat is, akik városunk polgárságának, népének ezreiből összeserelettek, kivenni részüket ez áhítatos ünnepből.

Ünnepünk jelentőségét fokozza annak az áldott napuak emléke, amelyen *Kossuth* Lajos született s amelynek a mai napon 107-ik évfordulója hozottunk.

Arad szab. kir. város közönsége mindenkör mélyen érzett hálával, ragaszkodással és

szeretettel hordozza szívében *Kossuth* Lajos apostoli alakját s még a legélesebb politikai ellentétek között is, egyértelműleg méltányolta hervadhatatlan érdemeit. Ez érzelmeknek volt kifolyása, a régebbi időknek elhatározása, amidőn a polgári erények babérját nyújtva a turini aggastyán felé, a város törvényhatósági bizottságának közgyűlésén, őszinte lelkesedéssel dispolgárrá választottuk. A mai ünnepünk is, e város közönségének osztatlan örömmünnepe.

Husz évvel ezelőtt egy nagy zardokcsapat, 850 lelkes magyar messze utra kelt, fölkereste *Kossuth* Lajost turini magányában, hogy hódoló szeretettel boruljon le a szent aggastyán előtt. Aradról közöttük voltam én is, feleségem is. Meghatott szívvel, csapatonként vonultunk föl lakására, remegő érzéssel léptük át a küszöböt s könnyező szemekkel csókoltuk kezét, ruháját. Az utolsó kis csapat a zárandoklat eleje volt: magyar írók, művészek, képviselők. Egy barna kis tartályt vittek magukkal, amelyben fekete föld volt, annak a monoki háznak tövéből, amelyben *Kossuth* Lajos született. Midőn a tartályt *Kossuth* Lajos előtt felnyitották, az őt üdvözlő *Ábrányi* Emil remek költeményének egyik versszakánál rá- mutat a szülőház földjére s így szól!

„Nagy a mi szívünkben a vágy és a bánat!
De nemcsak az ember sóvárog utánad:
Nézd, eljött Tehozzád a hazának földje,
Hogy urat még egyszer lássa, üdvözölje
És megbizonyítsa a régi hűséget...
Ha Te nem jössz hozzám, ő keres föl Téged!
Egykor hősokeket szült ajkad lángszavára,
Most csak arra kér, hogy fejedet hajtsd rája.“

Most is előttem van e soha el nem felejthető jelenet. Azóta már, sokkal hamarabb, mint gondoltuk, beteljesült a kérés. Ajka elnémult, teste kihült s örökre reá hajtotta ősz fejét a hazai földre.

Aradváros közönsége akkor is ott volt gyászbaborulva s mélyesleges fájdalomunknak érzetével helyeztük el koszorunkat nagy halottunk ravatalára.

Ma pedig *Kossuth* Lajos születésnapjának évfordulója ritka ünnepként virradt reánk. Az emlékezete által fölmagasztosult érzelmeinknek maradandó alkotással adjuk tanúságát, amidőn városunknak egy újabb oltárát avatjuk föl, amelynek ékessége *Kossuth* Lajos ércalakja.

Elmondjam-e itt ez ünnepélyes órában *Kossuth* Lajos életének történetét? Nem teszém! Mert a magyar nép milliói között nincs senki sem, aki ne ismerné *Kossuth* nevét, aki lelkében nem őrizné az ő nagyságát, dicsőségét. Hiszen a beszélni kezdő gyermek még talán a saját nevét sem tudja kimondani, de már az édes apja megtanította, az édes anyja csókja belélehelte s a dajkamesék színes képei odairtál szívébe az ő nevét s ha van dal, amely kicsiny ajkán először csendül meg, nem is lehet más mint: *Kossuth* Lajos azt izente...

Nemzetünk történetében, a múlt század folyamata alatt látjuk elvonulni a legváltozatosabb eseményeket, meglepő fordulatokat s találkoznak igazán csodás eredményekkel. Mindezeknek történeti jelentőséget s magának az egész századnak nemzeti tartalmát — *Kossuth* Lajos élete adott.

Ki ne tudná azt, hogy mikor *Kossuth* Lajos feltűnik, akkor már századoknak küzdelmét átélte nemzet voltunk. Addig csak keseregünk, panaszkodunk és vérezünk, de mindhiába. Mert intézményeink korhadtsága, a reánk nehezdedelőtötelet, a hatalom makacs ragaszkodása az elavult szervezetekhez s az erőltetett idegen szokások merevsége: a tehetetlenség kárhazáttával nyomasztott.

De az isteni végzet nekünk adta s előtérbe állította *Kossuth* Lajost, aki bátor lélekkel, elszántsággal, erős kézzel ragadta meg nemzetünk sorsának kerékét s új irányt adott történetünk folyásának. Hatalmas tolla és elragadó ékesszólása felrázta a lelkeket, Magyarországot csakhamar meghódította önmagának, szabaddá tette népeit s az állami és törvényhozási szervezet gyors átalakításával, eleven nemzeti életet teremtett.

Lángeszének gondolatai nem egy medertöltöttek be, eszméi nemcsak egy irányban szárnyaltak, tevékenysége nem egy csapáson haladt, de élesen megfigyelve, gyorsan megítélve a rohanó és változó eseményeket, újabb és újabb hivatás várt reá s ő ezeket hűen töltötte be, mindannyiszor hazájának szent ügyé szolgálva.

Ki tudná azt eldönteni, vajjon az ő életének melyik cselekménye volt a legszebb, melyik a legnagyobb s melyik emelte őt ki legmagasabbra? Avagy a történelmi Kossuth-korszakok melyike volt értékeesebb, hatalmasabb és dicsőbb?

Azt az ifju embert bámuljuk-e, aki a nemzeti ébredés harminc éves éveiben, a szabad gondolkodás friss aramlatát vitte be a bátorlalan elmébe s az irás mestereként előbb az Országgyűlési, — később a Törvényhatósági Tudósításokban nyitotta fel szemét az álomba merült honfiaknak. Azután pedig az első újságnak, a Pesti Hirlapnak hasábjain szárnyat adott a sajtónak s a felébresztett nemzet lelkét elárasszotta az új eszmék tüneményes világosságával.

Avagy az elismerés babérait, annak a nehány hónapi időszak Kossuthjának nyujsuk e, amikor szabadságszeretetének varázsával úzi szét a korhadó szellemet, bátor kézzel dobja felre az ési, elavult intézményeket, az igazság hódító erejével utat nyit a népszabadság felé, teret biztosít a jogegyenlőségnek, megszünteti az osztályuralmat, a testvériség szent hevületével ledönti a vallás- és nemzetiségi választfalakat, milliókat emel fel a hon közpolgárává s az 1848-iki törvények megalkotásával, a sötét hazából egy széles magyar világot teremt.

Vagy akkor csodáljuk-e Kossuthot, mikor a cselekedetek hőseként, a szentített törvényeket lábbal tipró gőgös hatalommal szemben sikra száll, a veszélyben levő hazának megmentésére az országgyűléstől pénzt és katonát kér s azt neki határtalan lelkesedéssel meg is adják, — aztán pedig a magyar szabadság és népjogok védelmére egyik kezébe vette törvénykönyvünket, a másikba kardját, bejárta az ország vidékeit, lángszavával táborozta a felkelőket, nemzetőröket, sorakoztatta a honvédeket s az önvédelem elszánt túsárára lelkesítette az Alföld magyarjait. A föld alul teremtette elő a magyar hadsereg bátor vitézeit s a világ bámulta a hősi tetteket, a véres küzdelmeket, a fényes győzelmeket, a szabadságharc névtelen félisteneit, — Kossuth katonáit.

Vagy talán a megpróbáltatások és szenvedések szomorú éje alatt érdemelte ki, s az el nem enyésző hálánkat, midőn az önvédelem nemes fegyverét kicsavarták a nemzet kezéből, a szabadságharc hőseit üldözték, börtönökbe vetették, agyongyötörték, vécpadra hurcolták és letiprot szegény hazánkat kitörölték az élő nemzetek sorából. Akkor, a kétségbeesés idejében Kossuth Lajos egymaga, mint hontalan száműzött, véres szízzel és üres kézzel járta be Angolországot, Hollandiát, az északamerikai egyesült államok nagy részét, később Francia és Olaszországot, ahol e nagy nemzetek nyelvén tartott elragadó szónoklataival hódította meg a hatalmasok és néptömegek, fejedelmek és alavtvalók meleg rokonszenvét szerencsétlen nemzetünk számára. Széles látkörrrel, soha nem lankadó akaraterővel szervezte az emigrációt s ha csalódott, reményt nem ves tve, újul és újul fáradott, hazánk följogairól felvilágosította s törvényes igazainkról meggyőzte az egész művelt világot.

Avagy hódolatunk mélységével, szeretetünk bensőségével a szent öreg előtt boruljunk-e le, aki egy nagyon hosszú élet véghatáráig aggódott nemzetünk sorsa felett. Idegen földről s a száműzetés szomorú magányából is felénk fordította öszbeborult fejét, keserűsággal telt szívét, éber figyelemmel kísérve a hazai eseményeket. Látóki szemmel nezett a jövőbe s profétai ihletéssel írta egymásután örökbecsű leveleit, eleinte élő tiltakozásként a jogfeladások ellen s később tele tapasztalatokkal s bölcsességgel adva irányítást a tévedések utvesztőjében. Minden levelében, minden maundásában élesztette Magyarországot, önállósága és szabadságának szent tűzét, nemcsak a tömegekben, nemcsak elveinek hűséges követőiben, hanem azok lelkületében is, akik nemzetünk sorsát ítéltezték.

Nem állítom szembe e tartalomdus korszakokat, mert azok egymásutánja egy tökéletes egész, egy fényes múlt és századokra kiható ragyogó példázat. Apostol volt ő, az egész életén át és fáradhatatlan munkás, e hosszú életnek minden szakában.

Ez magyarázza meg azt a nemes versenyt széles e hazában, hogy a Kossuth Lajos neve és nagysága mint mindenütt élő hálakegyelet, egymásután siet maradáandó emlékekben kifejezést

adni. Nagy városok lelkes polgárai, községek és kis faluk hazafias lakossága vetélkedve igyekeznek megörökíteni az ő alakját, hogy az egész országban látható példányképe legyen, a példátlan hazaszeretetek.

Ezt a kötelességet végeztük el mi is, a vértanuk városának hálás közönsége, amidőn Kossuth Lajos ércszobrát ide helyeztük el Arad legszebb, legforgalmasabb utvonalára. Ez a szobor, amelynek érce és kövéhez e város polgárságának kegyelete, szeretete és büszkesége tapad, csak egygyel szaporította a hazaszeretnek oltárait, de hatásában nem különb, mint az országban akármelyik. Kossuth Lajos történelmi nagyságát hirdeti valamennyi. És legyen az az emlék bármily nagyszabású és sokat mondó, vagy legyen bármily egyszerű, szerény; és gyülekezzék köréje fényes küldöttség, lelkesülő tömeg, vagy áhitatos magyar nép, az ő nemzetének hűséges fiai és leányaira mindenütt ugyanazon jóságos arccal tekint le Kossuth apánk.

Ime lássátok!

(A szoborról a lepel lehull.)

E percben az Acsev. palota kupolájának ablakából tárogató hangja szólalt meg. Joannóvics Sándor és Székely Sándor Acsev. főtisztviselők fujták el tárogatót. Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos... megkapó nótáját.

A közönség néhány pillanatra visszafojtott lélekzettel nézte a szobrot és hallgatta a tárogatót. Majd Barabás folytatta beszédét, amelynek végén a haligatóság Barabást hatalmasan megéltenezte.

(Az ünnepi óda.)

Gál Gyula, a budapesti Nemzeti Színház művésze lépett most fel a dobogóra. Abrányi Emil alkalmi ódáját szavalta el, melyet ünnepi számunkban már közöltünk. A művészi költemény kitünő interpretátorra talált Gál Gyulában. Nemes hevülete, magával ragadó művészsége az ünnepély egyik legkimagaslóbb pontjává tették Gál szavalatát.

(A szobor átadása.)

Az aradi máv. dalkör, a vaggongyári dalkör és a budapesti „Testvériség” énekeltek el ezután Révfy Géza temesvári tanárnak és Farkas Ferencnek Kossuth-himnuszát Révfy dirigálása alatt.

A szobor átadásának pillanata következett. Margó Ede és Pongrácz Szigfrid szobrászművészek néhány szóból jött szó kíséretében adták át műüket Varjassy Lajos polgármesternek.

— Lelkünk minden érzését leheltük bele ebbe a szoborműbe — mondotta a szobor talapzatára állva Margó Ede. Büszkék vagyunk, hogy a Kossuth asztaltársaság megbízásából mi készíthettük el Arad Kossuth szobrát és csak arra kérjük a várost, őrizze azt olyan szeretettel, amilyennel mi munkánkat végeztük.

Varjassy Lajos polgármester vette át a szobrot a következő beszéd kíséretében:

— *Mélyen tisztelt közönség!* Az emberi intelligencianak sajátsága, hogy a történelemnek egyes korszakait nagy nevekhez fűzi. Midőn egy-egy kiváló történelmi alaknak nevére ki-ejűnk, nemcsak az illető hősnek, államférfiúnak dicső pályafutására, a csatamezőn vagy a politikai küzdőtéren szerzett érdemeire gondolunk, hanem lelki szemünk előtt lebeg annak az egész történelmi korszaknak küzdelme, szenvedése, öröme és bánata, melynek egy-egy nagy férfiú neve csak képviselője, imponáns kifejezése. Ezeknek a nagy férfiúknak letünésével eltűnik, befejeződik rendszerint az a korszak is minden vágyával, törekvésével, küzdelmével, s helyébe új korszakok, új emberek, új eszmék lépnek. Így folyik le, ilyen befejezett eszmékre oszlik azoknak a boldog nemzeteknek történelme, melyek törekvéseiket diadalra tudják juttatni, melyek nemes küzdelemben ki tudják vívni a maguk igazát. Fájdalom, mi nem tartozunk e boldog nemzetek sorába s azok az eszmék, melyeknek úgy, mint Kossuth Lajos dicső emlékének is csak egy dicső múlt kép-

zatos fényében kellene tündökölniök, még ma is itt élnek köztünk, még ma is éppen olyan fájdalmasan, mint 60 év előtt, megvalósításra várnak.

Ez a fájdalmas emlék, hogy Kossuth Lajos eszméit nem volt képes diadalra juttatni, hogy Kossuth Lajosnak a neve nem csupán egy rég letűnt, dicső korszaknak küzdelmeit, hanem a jelenkornak is forró vágyát jelenti, ez kölcsönöz gyakorlati fontosságot Magyarországon a Kossuth kultusznak s minden szobor, mely a nagyszerű nemzeti emlékek megtestesítése, nagyban hozzájárul szent törekvésünk ébrentartásához.

Arad város közönsége, melyet a sötét tradíciók eddig megóvtak a multnak könnyelmű elfeledésétől a Kossuth Lajos szoborral ismét gazdagabb lett, gazdagabb egy emlékekkel, melyek jövendő tettesteinek állandó irányítója lesz. Ebben a reményben veszem át a művészeketől Kossuth Lajos szobrát és adom át Arad város közönségének, hogy azt mindig mint egy ércebe öntött intő szótat tekintse.

Koszoruk letévése.

Ezután általános figyelem között Kossuth Ferenc lépett a jobboldali emelvényre és a következő föltűnést keltő beszéd kíséretében tette le a kormány koszoruját:

(Kossuth Ferenc beszéde.)

— Meghatottan állok e szobor előtt. Nekem inkább, mint bárki másnak ebben a hazában e szobor a lelkemhez szól. Emlékeztet elmult dicsősége, de emlékeztet hosszú szenvedésekre is. És midőn ebben a városban, a vértanuk városában ily közel áll annak a szobra, — aki megtanította a magyart, miképpen kell a hazáért élni, azoknak az emlékszobrához, akik megtanították, hogy miképpen kell meghalni a hazáért, — akkor az a meggyőződés érlelődik még inkább meg bennem, hogy a nemzeteknek azért, hogy üdvözülhessenek, a Golgothán vezet át az utjok.

De nemcsak dicsőségről, nemcsak szenvedésről szól nekem ez a szobor, hanem szól a magyar nemzet újjászületéséről is, szól arról, hogy a szabadság és az egyenlőség, mintegy varázsütésre, a százazrek nemzetét a milliók nemzetévé tette. Szól arról, hogy fölébresztette a nemzetben az öntudatot, a vágyódást, a reményt, a hitet és a bizalmat és kijelölte azt az utat, melyen haladni kell, hogy elérjük a nagy célt, azt, hogy a független szabad magyar hazában minden honpolgár megtalálja helyét, boldogságát, szabadságát.

Ne várja senki tőlem, hogy e szobor lábánál a napi politikáról beszéljek. A napi politikának hullámai, sokszor sara, ne érintse azt az emléket, amely az egész nemzetnek dicsősége. Ez az emlék meg van kövesedve, ércebe van öntve, sőt mi több, minden magyar ember szívében örök életet él. Ezzel a változhatatlan emlékekkel szembe ne helyezzük a *szükség szerűleg változó politikai eseményeket és meggyőződéseket, mert a politikában csak akkor érhetünk célt, hogy ha küzdelmeinket és fegyvereinket a változó körülményekhez alkalmazzuk.*

Midőn tehát én azt hirdetem, hogy ebben a névben, amely e kövebe van vésvé, egy elv rejlik, midőn azt hirdetem, hogy míg a magyarok ezt a nevet tiszteletben tartják, addig mindig élni fog a vágyódás e hazában, hogy a haza független legyen, éljen tehát ez emlék, éljen mindörökké, mert az emlék az út, az élet és az igazság, az az igazság, amelynek örökké élnie kell.

A taps és éljenzés után Justh Gyula beszélt.

(Justh Gyula.)

— A vértanuk városának, a minden szépért, minden jóért hevülő, szabadságszerető Arad

szab. kir. város lelkes közönségének áldozatkészségéből áll e hatalmas szobor, az imént hullott le róla a lepel. A leleplezés lélekemelő magasztos nemzeti ünnepélyén az országgyűlés képviselőháza nevében és megbízásából jelentem meg képviselőtársaimmal, hogy a nemzet koszoruját áhitattal, mély megilletődéssel tegyem le nagyjaink legnagyobbikának, Kossuth Lajos szobrára és hogy a képviselőház hódolatát kifejezésre juttassam, hazafias kegyelettel e nagy, e dicső férfiú szent emléke előtt.

Évszázadokon át fogja hirdetni e szobor az önfeláldozó, az önzetlen, a határtalan honszerelmet, a magyar dicsőséget és az idő vasfoga, ha majd egykor meg is fogja emészteni ezt a szobrászati remekművet, azokon a dicsőséges, magasztos, szent eszméken, amelyekért Kossuth Lajos oly lángoló honszerellemmel küzdött, — erőt venni nem fog soha. Örökké fog élni a magyar szívében az a tudat, hogy ő volt a nép főszabadjója, ő volt az, aki titáni erővel küzdött Magyarország állami önállóságáért.

Hogy méltók lehessünk az ő szent emlékéhez, mindannyian kövessük az ő nemes nagy példáját és lankadást nem ismerő kitartással küzdjünk a nemzet szabadságáért és önállóságáért.

(Károlyi Gyula gróf.)

Károlyi Gyula gróf a főrendiház koszoruját tette le e szavakkal:

— Magyarország minden vidéke, lakóinak összes rétegei képviselve vannak e szép ünnepen, hogy kifejezést adjanak Kossuth Lajos emléke iránt érzett kegyeletüknek. Kossuth emlékének hálás és kegyeletes megőrzése egyike azoknak a kevés princípiumoknak, amelyekben minden szív egyesül, minden pártoskodás megszűnik. Arra kérem a mindenható eget, adia, hogy ama vezérfonál, mely Kossuth Lajos szellemét irányította: a hazaszeretet, tegye lehetővé, hogy az ország minden fia egyetértően munkálkodhassék hazánk javára. E fohászszal teszem le Kossuth szobrának talapzatára a magyar országgyűlés főrendiházának koszoruját. (Eljenzés.)

(A többi koszorúk.)

Sághy Gyula, a budapesti magyar kir. tudományegyetem rektora a következő szavak kíséretében tette le az egyetem koszoruját:

— Miat a budapesti magyar királyi tudományegyetem rektora az egyetem tanácsának megbízásából hálás emlékezetül teszem le e koszorut szeretett hazánk azon nagy férfiának emlékoszlopára, aki 1848-ban törvényhozási működésével egyetemünk számára a tanszabadság nagy elvét megvalósította. (Eljenzés.)

Szádeczky Lajos a kolozsvári Ferenc József tudományegyetem koszoruját tette le lelkes szavak kíséretében. Holló Lajos, az országos függetlenségi és 48-as párt koszoruját, Hegedüs polgármester Baja városét, Ferenczy alispán Temesmegyéét, Demetrovics Vladimir főispán Ujvidéket tették le a talapzatra.

Fábry Károly országgyűlési képviselő Békésvármegye és a gyomai választó kerület nevében tette le koszoruját, a következő szavak kíséretében:

— Békésvármegye csak nevében békés. A nemzeti jogok követelésében, harcos. Nevéhez méltóan szereti a békét, de a szabadság, alkotmány és a nemzet jogaiért való küzdelemben, Kossuth apánk tanítása és példája szerint nem riad vissza harctól sem; nem, még a legfelsőbb, leghatalmasabbal szemben sem. Így érez a gyomai választó kerület minden hazafias polgára és annak jeléül küldi és téteti le általam, mint képviselőjével e koszorut annak lá-

bai elé, akitől így érezni, gondolkozni, és ha kell így tenni, tanult.

A koszorut hozó küldöttségek egész tömege járult ezután a szoborhoz.

(A szobor dicsérete.)

Justh beszéde után az egyesült daloskörök a Szózatot énekelték. Mielőtt Kossuth elhagyta volna a teret, a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott a szoborról úgy a művészeknek, mint Nagy Kálmának és Schwarcz Zsigmondnak, akiket Barabás mutatott be a miniszternek, átadva neki a szobor történetét.

Pallay Sándor dr. azt mondta, hogy az ország összes szobrai között ez sikerült legjobban.

(Kossuth Ferenc elutazása.)

Amint a szobor leleplezési ünnepély befejeződött, Kossuth Ferenc Varjassy Lajos polgármesterrel Gutzjahr Mihály díszes fogatára ült és kihajtatott a pályaudvarra. A miniszter kikiérték az állomásra Sümegi Vilmos, Lázár Pál és Várady Imre országos képviselők. A pályaudvar bejáratánál Homonnay Nándor állomásfőnök tisztelgett a miniszter előtt és jelentette, hogy a kocsit indulásra készen áll. Kossuth Ferenc egyenesen a perronra ment, ahol Fábry Sándor, az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak vezérigazgatója üdvözölte a minisztert. Kossuth ezután szívélyes búcsút vett a jelenlévőktől és Pallay Sándor titkárával felszállt a szalonkocsijába. A motoros néhány percig várakozott a pályaudvaron, mert Sághy Gyula, aki Kossuth Ferencsel utazott Budapestre, még nem érkezett meg. Néhány percnyi várakozás után megjött Sághy és a vonat a jelenlévők lelkes éljenzése közben elhagyta a pályaudvart.

(A szobor koszorúi.)

A tegnapi magasztos ünnepen a szoborra rengeteg koszorut helyeztek. A koszorúk még most is ott vannak, de szalagjaikat az ereklyemuzeumba vitték.

A koszorúk felirata a következő:

Kossuth Lajosnak — a békésvármegyei általános tanítóegyesület; A hazaszeretet apostolának — a körösbányai kaszinó; Kossuth Lajos emlékének — Az országos magyar képzőművészeti társulat; A magyar szabadság halhatatlan apostolának — a piskitelepi függ. és 48-as párt; A népszabadság dicső bajnokának — Komárom szab. kir. város közönsége; A népszabadság és függetlenség apostolának — Szatmár-Németi szab. kir. város közönsége; A sajtó felszabadjója — a piskitelepi polgári olvasókör; Kossuth Lajos emlékének — A magyar országgyűlés főrendiháza; Kossuth Lajos emlékének — A magyar országgyűlés képviselőháza; Kossuth Lajos szellemének — Jász-Nagykun Szolnok vármegye közönsége; A haza halhatatlanságának — Baranyavármegye közönsége; Kossuth Lajos emlékének — a Vasutas szövetség aradi kerülete; Kossuth Lajos emlékének — az aradi kir. törvénytörvényi fogház örszemélyzete; Kossuth Lajosnak — Hevesvármegye közönsége; Kossuth Lajos emlékének — Tornya község; Kossuth Lajos emlékének — Acsev. fűtők kara; Kossuth Lajosnak — Az országos középiskolai tanáregyesület; Kossuth Lajosnak — az Aradi Kereskedelmi- és Iparkamara; A haza atyjának Kossuth Lajosnak — Rákospalota nagyközség; Dicső emlékü nagy hazánk fiának — Tordaaranyosvármegye közönsége; Kossuth Lajos emlékének — az aradi Székelyotthon; Kossuth Lajos halhatatlan emlékének — Békésvármegye közönsége; Kossuth Lajosnak — a szegedi honleányok; Kossuth Lajosnak — Borsodvármegye közönsége; a halhatatlannak — Nagyzerindi polgári olvasóegylet; Kossuth Lajosnak, a nemzeti eszmények megtestesülésének — Gyula város közönsége; — Kossuth Lajos halhatatlan emlékének — Délvidéki függ. és 48-as párt; Magyarország újjáalkotójának — az aradi ügyvédi kamara; Kossuth Lajos dicső emlékének — Ujvidék város közönsége; Kossuth Lajos emlékének — a szegedi állami főgimnázium tanári kara; Kossuth Lajos emlékének — a szegedi magyar királyi állami főreáliskola; —

Kossuth Lajos emlékének — a kolozsvári m. kir. Ferenc József tudományegyetem; Eszmeid-ért élünk és halunk — a szegedi függ. és 48-as párt; Kossuth apánknak — a budapesti református főgimnázium; Kossuth Lajos halhatatlan emlékének — Temesvármegye közönsége; Kossuth Lajos emlékének — aradi Kossuth Lajos betegséggyógyító- és temetkezési egylet; Kossuth Lajos eszmei örökké élnek — Budapest II. kerületi függ. és 48-as párt; a lánglelkű hazafi emlékének — a m. kir. posta és távirda személyzete; Kossuth apánknak — Csorvássy István Nagyszalonta; Kossuth Lajos emlékének — Nagykároly v. közönsége; Hazánk halhatatlan fiának, Kossuth Lajosnak — Az első aradi jótekönyvelő „Hólyag”-társaság; A magyar sajtószabadság megteremtőjének — A kecskeméti sajtószövetség; Kossuth Lajos emlékének — Eleki függ. és 48-as párt; Kossuth Lajos emlékének — Az aradi burtársaság; A halhatatlanság közös egykori ügyvédje — Sátoraljaúj hely közönsége; Kossuth Lajos emlékének — A debreceni függ. és 48-as párt; A szabadság lánglelkű apostolának Baja város közönsége; Kossuth Lajos emlékének — a Máv. irodaszemélyzete; Kossuth Lajos emlékének — az aradi kir. főgimnázium; A vallásügyi ellenesség harcosának — az aradi autonóm ortodox izraelita hitközség; A népszabadság bajnokának — Majláthfalva község; A magyar szabadság megteremtőjének — a pécsi polgári kör; Leborulunk nagyságod előtt, hogy hozzád emelkedjünk — az aradi Kölcsey-egyesület; Szalay Rezső Bécs; Kossuth Lajosnak — Kecskemét város közönsége; Kossuth Lajos emlékének — aradi zsidó hitközség; Hazánk újjáalkotójának — Aradi Filharmonia; Hazafiúi hódolattal Kossuth apánk emlékének — a világosi daloshek egyesülete; Hazánk nagy fiának — Mezőhegyes első magyar asztaltársaság; Függetlenségünk lánglelkű apostolának — Magyarpécska közönsége; Kossuth Lajos emlékének — Budapest székesfőváros közönsége; A népjogok, egyenlőség és testvériség első harcosának — az aradi vaggongyári munkások kegyeletük jeléül; Kossuth Lajosnak, a haza édesapjának — Makói honleányok; Kossuth Lajos emlékének — Budapest függ. és 48-as kör; Kossuth Lajosnak — Décs város közönsége; Kossuth Lajos emlékének — Békés község; Kossuth Lajos emlékének — az aradi Rákóczi-Társaság; A szabadság nagy apostolának — Battonya község; Kossuth Lajos nagy érdemeire emlékezéssel Debrecen szab. kir. város közönsége; Kossuth Lajos emlékének — Békéscsaba község; Kossuth Lajosnak — Pécskai kaszinó; Kossuth Lajos emlékének — Silingyai Kossuth Ferenc-asztaltársaság; Kossuth Lajos emlékének — Fillér-Társaság; Kossuth Lajos emlékének — az Asztalos Sándor-Társaság; Kossuth Lajos emlékének — a török-szentmiklósi függ. és 48-as párt; Kossuth Lajos emlékének — Krassószörény vármegye közönsége; Kossuth Lajosnak — a polgári jótekönyv egylet; Kossuth Lajosnak — a pécsi függ. és 48-as párt; Aradi kerületi munkásbiztosító — Kossuth Lajos emlékének; Temesvár sz. kir. város közönsége — Kossuth Lajos dicső emlékének; Az aradi nyomdatulajdonosok — a sajtó felszabadjójának; az aradi egy- és kétfogatu bércokcsikok — A magyar nemzet halhatatlan nevű fiának; Mozdonyvezetők országos szövetsége — Kossuth Lajos emlékének; A temesvári ügyvédi kamara — Kossuth Lajos emlékének; Kossuth Lajosnak — Kispereg község; Ki nemzetéért örökre élt — Szarvas község; az aradmegyei függ. és 48-as párt — Kossuth Lajos dicső emlékének; Hazánk nagy fiának — Kolozsvár szab. kir. város közönsége; Kossuth Lajos emlékének — az aradi csizmakészítő társulat; a Budapesti magy. kir. Tudományegyetem — Kossuth Lajos örökké élő emlékének; Kossuth Lajosnak — az aradi reformátusok; Kossuth apánknak — A máv. piskii műhelyének tisztviselői és munkásai; Széchenyi Magyar Asztaltársaság Budapestről — Hazánk nagy fiának; Kossuth Lajos emlékének — Aradi állami főreáliskola; — Kossuth Lajos emlékének — A kurticsi iparos olvasó kör; az aradi cipészek — a szabadság nagy apostolának, aradi posta és távirda tisztviselők sportegyesülete — Kossuth Lajos halhatatlan emlékének; Kossuth Lajos emlékének — Csanád vármegye közönsége; Az eszme diadalának reményével — Zemplén vármegye; Nagy vezérünknek — a temesmegyei 48-as honvédek; A haza nagy fiának — a gyomai választókerület; Kossuth Lajos emlékének — a marosvásárhelyi függ. és 48-as párt; Kossuth Lajos emlékének — Aradi polgári betegséggyógyító; Kossuth Lajos emlékének — a máv. aradi tisztviselői; Kossuth La-

josnak — Az aradi függ. és 48-as kör; A temesmegyei függ. és 48-as párt — a nagy kormányzó halhatatlan emlékének; Kossuth Lajos emlékének — az aradi kir. jószágigazgatóság; A battonyai ipartestület, önkéntes tűzoltó egyesület, 48-as függetlenségi kör — a nagyok közt a legnagyobb; A nemzeti függetlenség legnagyobb harcosának — az aradi ipartestület; Kossuth Lajos emlékének — az aradi függetlenségi és 48-as párt; Kossuth Lajos emlékének — Szeged szab. kir. város közönsége; Hazánk nagy fiának — az Acsev. műhely személyzete; Kossuth Lajos dicső emlékének — az országos függetlenségi és 48-as párt; Kossuth Lajos dicső emlékének — Nagykikinda város közönsége; Kossuth Lajosnak — Nagyvárad közönsége; Az új Magyarország megteremtőjének — az aradi állami felső leányiskola.

Ma egész nap és este rengeteg ember zarándokolt a szoborhoz és emlékül babérleveleket tépegettek a koszorúból.

Személyvonatok összeütközése Rákoson.

Több súlyos sebesült

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 20.

Egy mozdonyvezető figyelmetlensége súlyos balesetet okozott tegnap a fővárosban levő Rákos állomáson. A Ruttkai felől jövő 305. számú személyvonat, beleszaladt a Kolozsvár felől jövő 505. számú személyvonatba.

Az összeütközés a Rákos állomáson aluli első váltónál történt. Az összeütközés következtében több súlyos és néhány könnyű sérülés történt. A mozdonyok és kocsik megrongálódtak. Az 505-ös személyvonatnak, amelynek mozdonyán Grandtner János mozdonyvezető és Mohácsi Ferenc fűtő voltak, Rákoson meg kellett állni, mert ott a feltételes megálló-nál 30 utas leszállt.

A vonat megállása után az utána jövő 305 ösnek azonnal jelezték a „tilost”. A szemafor és az összes jelzőlámpák vörösre, tehát tilosra álltak. A 305-ös ennek dacára sem állt meg és az első váltónál beleszaladt az 505-ösbe. Az összeütközés heves volt, de épen hevesességének köszönhető, hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt, mert az 505-ösnek a postakocsinál elszakadt az összekötő lánc és a postakocsi mögötti kocsik, akár egy tolatásnál, tovább szaladtak. A 305-ösön Tóth János mozdonyvezető és Musz Károly fűtő voltak a mozdonyon.

Az összeütközés következtében életveszélyesen megsérültek Nádasi József 31 éves kárpos, aki agyrázkódást szenvedett és megőrült és Tanács István 28 éves vasuti alkalmazott. Súlyosan megsérült Gombos Erzsébet 18 éves gyári munkásnő.

Könnyű sérüléseket szenvedtek: Kemény Manó besztercebányai gyárigazgató, Grandtner János és Tóth János mozdonyvezetők, Musz Károly és Mohácsi Ferenc fűtők. Azonkívül az utasok közül egész sereg ember kisebb sérüléseket szenvedett. A Csizsár Ferenc dr. rendőrfogalmazó által megindított vizsgálat, a helyszíni szemle és a tanúhallgatások révén megállapította, hogy az összeütközést Tóth János mozdonyvezető gondatlansága okozta, aki a pontosan és szabályszerűen leadott jelzést figyelembe nem vette. Tóth Jánost a rendőrség letartóztatta.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Autonóm Katolikus Kör f. hó 25 én este 8 órakor tartja társasvacsoráját a Millennium vendéglő külön helyiségében, melyre a tagokat ezuton is meghívja. Vendégeket a kör szívesen lát. Teríték szejényként 2 kor. Az igazgatóság.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: Vig özveggy, operett. Dióssy Nusi és B. Szabó József bemutatója. (A bérlet.)
Vasárnap: Délután: Peleskei nótárius, énekes bohózat. Este: Varázs kerek, operett. (B bérlet.)

Hétfő: Kis herceg, operett. Új bemutatásban, teljesen új kiállításban. (C bérlet.)

Kedd: Kis herceg, operett. (B bérlet.)
Szerda: Lovag ur, vígjáték. Beregi Sándor bemutatása. (B bérlet.)

Csütörtök: Lupin Arzén, dráma. Bemutató előadás. (C bérlet.)

Péntek: Lupin Arzén, dráma. (A bérlet.)

Szombat: Casa nova, operett. (B bérlet)

A színházi bérlők

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 20.

A színházi iroda a bérelés sorrendjében alább közli a színházi bérlők névsorát azzal a megjegyzéssel, hogy a bérletek még mindig folynak:

A. páholybérlők: Vársárhelyi Lászlóné, Sármey Endre, Vajda Zsigmond, Wadowszky Gusztáv, Lusztig Armin, Verzár Gyuláné, Mayer Miksa, Fábrián László, Blaskovich Ernest, Pajor Emil, Lócs Rezső, Steiner Ferenc, Nachnébel Ödön, Lukács Gyula, Darányi János, Weisz Márk, Kovács József, Hermann Gyula, Noposa Elekne báróné, Halmay Andor, Jakabffy Zoltánné, Baross Zsigmond dr., Neuman Dániel, Thomka Gyuláné, Vég Auréline, Paricz Gyula dr., Andrányi Károly, Bánhidny Antal báró, Fábrián Lajos, Purgly János, Rozsnyai Kálmán, Réthy Viktor, Vass Gusztáv, Fetter Géza, Kneffel Lajos, Czédly Károly dr.

B. páholy bérletre: Inkey Emilné, Bogdánffy Béla, Csiky Gergely dr., Funkelstein József, Kintzig János, Tolnay János, Keller Izsó, Deutsch Arthur, Tenner Lajos, Goldschmiedt Sándor, Fábrián László, Blaskovich Ernest, Mártonffy Márton, Nagy Lajos, Steiner Vilmos, Frick József, Andorffy Géza, Noposa Elekne báróné, Jakabffy Zoltánné, Hegyi Albert, Neuman Sámuel, Tagányi Sándor dr., Basch Simon, Lukácsy Lajos dr., Baross Ferenc dr., Fizek István, Gutzáhr Mihály, Purgly János, Böhm Géza, Arkosi Elek, Winkler József, Deutsch Andor, Erd Mihály.

C. páholybérlők: Vársárhelyi Lászlóné, Gyulányi Rezső, Szakoleczay Lajos, Vajda Zsigmond, Kövér Márton, Hesh Vilmos, Mittler Izidor dr., Szathmáry Király János, Szeidner Bernát, Fábrián László, Blaskovich Ernest, Michlbauer Lajos, Rosenfeld Herman, Horváth Imre, Piek Sándor, Erenfeld Béla, Noposa Elekne báróné, Jakabffy Zoltánné, Baross Zsigmond dr., Neuman Alfréd, Löffler Jakab, Nachnébel Ödön, Aszlán János, Eles Armin, Montag Manó, Bánhidny Antal báró, Gulácsy Lajos, Purgly János, Kenessy Viktor, Sándora Mihály, Hösler Armin, Szemző Sándor, Knothy Géza, Deutsch Mór.

Támlásszékek bérlők: Marocza Dénes, Ott-rubay Dezső dr., Heinrich Gyula, Ottvós Aladár, Keresztes Gyula dr., Oprin Emilia, Falmer Arpad 2 hely, Szerényi Géza, Róth Zsigmond 2 hely, Groszmuk József, Kellmann Armin 2 hely, Singer Sándor 2 hely, Vidor Sándor, Kánya Géza, Móra Jenő, Rónay János 2 hely, Wolf Jenő 2 hely, Lányi Marcel, Braun Gusztáv 3 hely, Glesinger Győző, Weinberger János, Steinitzer Pál dr. 3 hely, Schauer J., Engelhardt Pál, Márton Jakab, Borza Simon 2 hely, Sommer Nándor, Amigó József 2 hely, Rác Ferenc 2 hely, Sebeskövi Armin 2 hely, Komáromi Vilmos 2 hely, Lőrinczy János 3 hely, Román József, Bargits Vilmos 2 hely, Lichtman Manó 2 hely, Csiky Tivadar 3 hely, Salacz Béla, Zubor Imre dr., Reiter Rezső, Somló Armin dr., Szántay Béla, Heppes Aladár 3 hely, Morgenstern Gyula 2 hely, Szalay Béla dr., Vajda Iván dr., Münz S. 2 hely, Klein B. Vilmos 2 hely, Weisz Hugó, Binét Ignác, Wagner Agoston 2 hely, Szűts F. Vilmos 2 hely, Stengel Dezső, Braun Antal 2 hely, Láng Ferenc, Bozsik Ernő, Dengel Lajos 2 hely, Naeth Vikor 2 hely, Imre Sándor 2 hely, Bán Károly 2 hely, Czukor László 2 hely, Weinberger Ferenc 2 hely, Tröszt Mór 2 hely, Sági Henrik 2 hely, Popper Károly 2 hely, özveggy Habereger Mihályné 2 hely, Watz József 2 hely,

az aradi turista egyesület 6 hely, Krausz Mórné, Pataki Emil 2 hely, Topán Sándor 2 hely, Braun Gusztáv 3 hely, Vécsy Ernő 2 hely.

A mai napig így áll a bérlők névsora. Ismételve kéri azon uraságokat, akik előjegyeztették magukat akár páholy, akár támlásszékek bérletére, hogy helyeik iránt rövid időn belül méltóztassanak rendelkezni, miután az előadások már szeptember 25-én veszik kezdetüket. Bérelni folyton lehet szeptember végéig. Szeptember 25-én a bérletekben Dióssy Nusi és B. Szabó bemutatójával Vig özveggy nagy operett kerül színre.

* Diszeloadás és hangverseny. Diszeloadásul Fényes Samu kedves vígjátékát, A csöppseget adta elő Szendrey társulata a szobor leleplezés napján. Zsufolásig telt néző tér előtt játszott az előadást megelőzőleg Rác Károly debreceni cigányprimás zenekara. Tomboló lelkesedés honnorta a cigányok művészi játékát és a közönség szinte türelmetlenül követelt ráadástartásra. A cigányok után a Máv. dalárda pompás együttesében gyönyörködött a publikum, míg végre elkezdhették az előadást. Harmath Józsa elragadóan kedves volt a poétikus címszerepben, kivüle Ditrói, Novák Irén, Benkóné, Kulcsár járultak az est sikeréhez.

A Kossuth-szobor leleplezési ünnepély keretében, részben a Kossuth-szobor javára, részben a vesztőhely megváltása érdekében magas színvonalu hangversenyt rendezett vasárnap délután az aradi vasutas szövetség a nyári színházban. A közönség zsufolásig megtöltötte a színházat s mindvégig zajos tetszéssel kísérte a hangverseny számait. A programot G. Ternoszk Margit éneke nyitotta meg, kit Arad közönsége énekművészetéről jól ismer s ez alkalommal is meleg óvációkban részesítette. A zongora kíséretet Kaletzki Vilma tanárnő látta el művészi precizitással. Feltűnést keltett Berger Károly fiatal hegedűművész, Unger Mór zenetanár tanítványa, kit kitűnő mestere oly készséggel bocsájított a szinpadra, hogy további szereplése a legszebb reményeket kelti. Zongorán Unger Mór mester kísérte s a közönség midkettőjüket gyönyörű játékukért többször a függöny elé hívta. Kiemelkedő része volt a műsornak Kovács Sándor gordonkaművész, az operaház tagjának játéka, kit Kaletzki Vilma tanárnő kísért zongorán. Teljes művészi értéket adott a hangversenynek Vas Sándor zongoraművész s már megjelenésekor zajos tapással fogadta a közönség. Bámulatos technikával és finomsággal játszott. A műsor utolsó száma zongora kvintett volt, melyben résztvettek Vas Sándor zongoraművész, Unger Mór, Sperber Frigyes zenetanárok, Wagner József tanár és Kovács Sándor gordonkaművész. A kifogástalanul előadott darabban nagy sikert arattak.

* Kapunyitás a színházban. Szombaton, e hó 25-én kezdődnek meg az előadások a színházban. Az első este érdekesnek ígérkezik. Ekkor mutatkozik be az aradi publikumnak Dióssy Nusi és B. Szabó József. A két ujonnan szerződött tag a Vig özveggy-ben lép fel. Az első hét műsora felette változatos. A bemutatkozásokon kívül lesz egy repriz, a Kis herceg, ezenkívül egy premierà, a Lupin Arzén, amely a Vigszínháznak kasszadarabja és Beregi Sándor, a visszaszerződött lírai szerelmes is bemutatkozik a Lovag ur-ban.

* Az Uránia új műsorát a hétfői bemutatón nagy tetszéssel fogadta a közönség. Minden egyes kép után felhangzott a publikum tetszésnyilvánítása, mely tetőfokát az olasz hadseregről készült mozgófénykép bemutatása után érte el. A velünk szövetséges hatalom hadseregét nem ismerjük jobban, mint akármelyik más nemzetét, pedig az olasz katonaság megérdemli, hogy szívesen foglalkozunk vele. Lovassága egyike a legjobbaknak a világon és mikor villámsebessé száguldanak el előttünk a vakmerő lovasok, szinte aggódunk a testi épségükért. A fényes képen kívül tanulmányos és érdekes látványt nyújt a cigarettagyártást bemutató mozgófénykép, szenzációs kiállítású a Gazda és szolgál című dráma, szóval az új műsor bőségesen gondoskodik a közönség szórakoztatásáról.

Titkos értekezlet a tornyai kastélyban.

A bankcsoport Justh Gyulánál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 20.

Már az aradi városházán lezajlott gyűlés is politikai jelleget adott az aradi ünnepeknek, de arról, hogy talán még ma nem is tudható jelentőséget nyerjen az aradi Kossuth-nap dátuma, egy, a bankgyűlésnél sokkal érdekesebb esemény gondoskodott. Az Aradmegye szomszédságában levő Tornyan, Justh Gyula képviselőházi elnök kastélyában játszódott le ez az esemény. A szoborleplezésnél jelen volt képviselők az aradi ünnepek lefolyása után kimentek Tornyára és ott Justh Gyulánál való barátságos összejövetel címén hosszas politikai tanácskozásokat folytattak. E tanácskozásokat szigorúan bizalmas jellegűeknek jelentették ki, de teljesen hiteles forrásból sikerült tudomást szereznünk annak sok nevezetes mozzanatáról.

A vezető szerepet e megbeszélésben maga a képviselőház elnöke vitte. Justh Gyula valóságos kormányprogramot adott Tornyan, kiterjeszkedve a nemzetiségi kérdéstől a bankkérdésig a mai politika majdnem minden jelentős kérdésére. A nemzetiségi kérdésben a maga mérsékelt, megértési politikáját hirdette, a bankkérdésben ellenben újból radikális és törhetetlen állásfoglalásának adott agresszív kifejezést.

A külsőségeiben is igen érdekes eseményekről az Aradi Közlöny tudósítója a következőkben számol be:

Aradról — Tornyára.

Még Aradra való elutazásuk előtt Budapesten megbeszélte mintegy 50—60 képviselő, hogy a szoborleplezési ünnepek után tornyai kastélyban meglátogatják Justh Gyula házelnököt. Holló Lajos ezt be is jelentette Justh-nak, aki nagy örömmel fogadta elvbarátaikat vendégszerető házában. Justh Gyula leányainak és vejeinek, ifj. Purgly Jánosnak és Jakabffy Gyulának társaságában kiment Tornyára, a képviselők pedig ma reggel utaztak Battonyára. A battonyai állomáson harminc fogat várta a képviselőket. Csakhamar megérkeztek Tornyára, ahol a község lakósaik lelkes ovációban részesítették őket.

A kastélyban Justh Gyula, leányai és vejei fogadták a képviselőket. Megjelent itt Tornya községnek egy kis küldöttsége is, élén a jegyzővel és a szerb, a római katolikus és a román pappal. A küldöttség üdvözlétére Holló Lajos válaszolt.

A megjelent képviselők névsora a következő: Holló Lajos, Justh Gyula, Ballagi Aladár, Visontai Soma, Gyelmics Gerő, Lányi Mór, Mandorfi Géza báró, Buza Barna, Nagy Barna, Nemess Bertalan, Váradi Károly, Dobroszláv Péter, Váradi Imre, Hajdu Frigyes, Mahler György, Lázár Zóárd, Szentiványi Gábor, Csató István, Balog Mihály, Leszkay Gyula, Szemere Huba, Putnoki Mór, Zakariás János, Kálóssy József, Pap Béla, Eber Antal, Vertán Endre, Lázár Pál, Bernáth Zoltán, Becsey Károly, Csanak János, Bakonyi Samu, Kubik Gyula, ifj. Madarász József, Máriaassy Mihály, Molnár Jenő, Németh Imre és Nemess Bertalan.

Ott volt még Balla Aladár ujvidéki fő-

ispán is. Batthyány Tivadar gróf, Kardos Samu, Balogh Ernő, Müller Károly, Nagy Dezső, Csizmazia Endre, Batthyány Pál főispán, Rátkay László és még többen részben sürgönyileg, részben levélben vagy szóban mentették ki távolmaradásukat.

A titkos értekezlet.

Miután Justh képviselőtársainak megmutatta kastélyát és gazdaságát, a politikusok visszavonultak a kastély nagy ebédlőjébe. Itt több mint egy óra hosszat politikai tanácskozást tartottak. A tanácskozáson Justh és Holló vitték a szót. Targyaltak a bankagitáció további folytatásáról, a kormány lemondása esetén tanúsítandó maguktartásáról. Szóba került a közös hadügyi költségvetés is, melyre nézve egyhangú volt az a vélemény, hogy a függetlenségi pártnak a horribilis követeléseket ellenszolgálat nélkül megszavazni nem lehet. A tanácskozás eredményét a képviselők titokban tartják és magát a megbeszélést is bizalmas jellegűnek minősítették.

A tanácskozás után Justh megvendégelte a képviselőket. Az ebéden először Holló Lajos mondott pohárköszöntőt Justh Gyulára. Ezután Justh Gyula állott fel szólásra.

Justh Gyula beszéde.

— Nagyon szeretem — ugymond — a bárói társaságot, a kedélyes lakmározást, de a mai időkben mindenekelőtt a politika kell, hogy lefoglalja érdeklődésünket. Első sorban szólani akarok arról, amit politikámban fegyverül használnak ellenem: a nemzetiségi kérdésről.

A függetlenségi párt tradicionális, de egyuttal toleráns politikáját követem én Irányi Dániel szellemében. Az eddigi kormányok nemzetiségi politikája ok- és haszon nélküli volt. Sem Bánffy tulságos erőszakosságával, sem az ezzel ellentétes, de csak kortes szempontokat figyelő politikával a nemzetiségi ellentéteket kiegyenlíteni nem lehet. Mindenkit, aki a magyar állameszmét tiszteletben tartja, legyen az akár román, akár szerb vagy horvát, erős karommal keblemre ölelek, de mindenkire lesujtok, aki e nemzetnek árulója akar lenni. Törvényhozási uton kell gondoskodni arról, hogy aki egyetlen-egyszer a magyar állameszme ellen izgat, örök időkre megfosztassék minden politikai jogától. Egyébként a megértés politikáját kell használni mindenütt. Erre szolgáljon a becsületos és igazságos közigazgatás, amelynek fel kell karolnia a hazájához hű, de gyámsoltalan és szegény nemzetiségi elemeket. Éreztetni kell velük a magyar állam atyai oltalmát, mert mindannyian egyformán viselik az ország terheit.

A gazdasági kérdés is olyan, amelynek helyes megoldásától függ az egész nemzet boldogulása. Akárhogy rágalmaznak is, ragaszkodom a gazdasági függetlenség elvéhez. Habár még most, míg a Ház elnöke vagyok, nem járhatok gyűlésekre, meggyőződésemet meg nem változtatom. Elveimhez hű maradok mindig, Isten engem úgy segítjen!

— Bizonyos, — fejezte be Justh szavait, — hogy mi már nem tághatunk és nem en-

gedhetünk se az önálló nemzeti banknak 1911-re való felállításából, sem egyébből, amit Kossuth Lajos programjában követelt. Nem engedhetjük kijátszani magunkat. Ha új kormány jönne, amely nem hajlandó a nemzet jogos kívánságait kielégíteni, akkor ellenzékbe kell menni az egész függetlenségi pártnak. De én és azok, akik velem tartanak, feltétlenül ellenzékbe megyünk még akkor is, ha körülötünk gyávák, meghunyászkodók, vagy ha alakoskodók akadnának.

A többi felszólalás. — Elutazás.

Óriási lelkesedéssel fogadták a képviselők Justh beszédét. Ballagi Aladár szólalt fel ezután, a ház urnójére emelve poharát. Balla Aladár, Visontai Soma, Buza Barna, Bakonyi Samu és Szabó István Justh Gyulát éltették, mindannyian kiemelve azt, hogy Justhhoz és elveikhez minden körülmények közt hűek maradnak. Sümegi Vilmos indítványára üdvözlő sürgönyt küldtek Batthyány Tivadar grófnak és Teleky Arvéd grófnak. Nagy Sándor éltette ezután lelkes szavakban Leszkay Gyulát, a képviselőház háznagyját.

A vendégek ezután barátságos beszélgetés közben még sokáig együtt maradtak, este pedig Battonyán és Aradon keresztül Budapestre utaztak.

Nyilatkozatok Aradon.

Este alkalma volt tudósítónknak beszélni Visontai Somával, aki este hét órakor jött vissza Tornyáról Justh Gyulától.

— Arra a kérdésre, hogy mi történt, mi egyebet felelhetnék, mint amit már úgy is tudnak az urak? Egyszerű dolog az. Kimentünk Justhhoz, hogy ragaszkodásunknak, személye iránti szeretetünknek adjunk kifejezést. Nem volt az összejövetelnek semmiféle politikai jellege, nem hoztunk ott határozatot. Az csak magától értetődik, hogy ahol annyi politikus össze jön, ott politikáról is beszélgetnek. Nem titok az, ami Tornyan történt, mert a sajtó képviselői is hallották, amit Justh Gyula mondott. A nemzetiségiekkel szembeni követendő politikájáról beszélt és ennek a politikai rendszernek logikus következménye az önálló bank követelése. Hangsúlyozta a felekezetek és fajok, továbbá a társadalmi osztályok közötti egyenlőséget, ami, ha már sokszor hangoztatott bannálítás számba menne másnál, a mai viszonyok között, a képviselőház elnökének szájából hallva nagy jelentőségű politikai esemény.

— Az a hír terjedt el, — mondotta munkatársunk — hogy kimondották a képviselők az ellenzékbe való átmenetelt.

— Ez nem történt meg, mert nem is lenne értelme ilyen kijelentésnek — felelte Visontai. Miért hoztunk volna ilyen határozatot, mikor még semmi sem történt. Azt hallom, hogy Wekerle ma délután Bécske érkezett, tehát fordulat a válság ügyében nem állott be. Ma is ott tartunk, ahol a képviselőház legutolsó ülésén elhagytuk. Hogy valamit határozassunk, előbb tudnunk kell mi lesz annak a határozati javaslatnak a sorsa, melyet a függetlenségi párt nyújtott be és amelyet a Ház el is fogadott. Ma még senki sem mondotta, hogy nem lesz önálló bank és senkitől sem hallottuk, hogy a függetlenségi pártból a király nem hajlandó kormányt kinevezni. És csak nem hiszi senki, hogy mi magunk fogjuk megbontani azt a többséget, melyet kormányra akarunk juttatni.

Ekkor lépett oda az asztalhoz Hajdu Frigyes facseti képviselő.

— Hallod, — szólította őt meg Visontai, azt mondják, hogy mi Tornyan elhatároztuk a pártból való kilépést és ellenzékbe vonulást. Igaz ez, mond meg te?

— De kérlek — szólott Hajdu — hogy mondhatnám én ezt meg. Vagy fogadtunk diszkréciót, vagy nem fogadtunk. En nem beszélhetek.

A doktor ur nadrággombjai.

Furcsa kártyatörténet.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, szeptember 20

Budapesten az Andrássy-uton tegnap reggel nagy botránynak volt az okozója egy fiatal ügyvédjelölt, aki egyik neves kriminálistánk irodájában dolgozik. A doktor ur ugyanis kifogástalan öltözetben sietett végig a népes gyalogjárón, de nadrágját a kezével fogta össze, mert a kényes ruhadarab különben szégyenszemre lemaradt volna róla. Természetes, hogy számtalan bámulója akadt s az Oktogon téren posztoló rendőr, akinek a különös viselkedésü, elegáns fiatalember fölöttébb gyanusnak tünt föl, bekísérte a VI. ker. főkapitányságra. Itt eleintén azt hitték, hogy örülttel van dolguk, de az ügyvédjelölt, akit rögtön kihallgattak, csakhamar megmagyarázta: mikép került szokatlan helyzetébe?

— A nevem Seemann Lajos dr., — válaszolt a fogalmazónak, aki az iránt kérdést intézett hozzá. Ne tessék azt hinni, hogy részeg, vagy örült vagyok, — egyszerűen csak peches ember vagyok, ahogy itt Budapesten mondani szokták. Főkép a kártyában üldöz a balszerencse s annak is a kártya az oka, hogy ilyen szégyenletes helyzetbe kerültem. De hadd kezdjem a történetet elején. Tegnap este, egyik barátom lakásán nagyobb társaság gyűlt egybe s mi természetesebb annál, mint hogy ivással és kártyával szórakoztunk. Meg kell jegyezmem, hogy meghitt, jó pajtásai vagyunk egymásnak, akik áldozatoktól se riadnánk vissza, ha valamelyikünk bajba keverednék, de a kártya terén nem ismerjük a tréfát, sőt: egyenesen virtusnak tekintjük, ha egymásnak a veséiben gázolhatunk. Ezt előre kell becsátanom, hogy fogalmazó ur a későbbiek megértse. Tehát — amint említettem — tegnap is üldözött a balvégzet, éjfélfele az összes készpénzemet elvesztettem s már éppen abba akartam hagyni a játékot, amikor egyik kollégám, aki épp oly tréfás, mint gavallér fiu, a következő ajánlatot tette:

— Én szívesen tovább játszom veled, még pedig olyan módon, hogy minden egyes nadrággombodat kerek tíz forintban elfogadom. Vagyis, ha veszítesz, te osupán egy nadrággombot fizetsz a bankba, ha nyersz, megkapod a tíz forintot. Elfogadod az ajánlatomat?

Azt hiszem, hogy ily körülmények között a fogalmazó ur se habozott volna a válasszal s így elképzeli, hogy én se igen vonakodtam. Tovább is ott maradtam tehát a helyemen, miután a zsebkésemmel két gombot levágtam a nadrágomról. De a peches emberhez tudvalevőleg sokkal jobban ragaszkodik a balvégzet, mint a leghüségesebb házórzó kutya s így a két gombot, majd a többi is egymásután elveszítettem. Reggelre — mert a játék félnyolcig tartott — már egyetlen gomb se volt a nadrágon: mind belevándorolt a kollégám szerencsés bankjába. Ekkor azt az ajánlatot tettem, hogy mellény vagy kabátgombokba játszom tovább, de erről a bankár ur még hallani se akart. Kijelentette, hogy ha nincs több nadrággombom, akkor nem fogadja el többé a tétemet s így történt, hogy reggel nyolckor gyalogszerrel, gombtalan nadrággal kellett végig mennem az Andrássy-uton, mert barátaim, a kik pokolian mulattak a dolgon, a legnagyobb könyörgésemre se adtak annyi pénzt, hogy kocsiba ülhettem volna. Valamennyien tíz lépésnyirel követtek s majdnem oldalnyilalást kaptak a kacagástól, mikor látták, milyen kínos igyekezettel fogom össze a nadrágomat, nehogy az utca közepén lemaradjon rólam. De hát ugy kell nekem! Aki egyszer peches ember, az ne vegyen kártyát a kezébe.

A fogalmazó, aki jól mulatott a történeten, kölcsön adott egy forintot a doktor urnak, hogy a kapitányságról kocsin mehessen a lakására. Jegyzőkönyvet nem vett föl az esetről.

Zendülés egy kórházban.

Bojkottált betegosztály.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 20.

A szabadkai kórházban ma nem mindennapi eset történt. A kórház bőrbajos osztályának betegei ma fellázadtak, konferenciára gyűltek össze, amelynek eredményeként a betegek elhagyták a kórházat. A kórház-bojkottra az szolgáltatott alkalmat, hogy egyik beteggel az ápolók kegyetlen brutalitással bántak. Az esetről a következőket jelenti tudósítónk:

A szabadkai kórház bőrbajos osztályának fekvő és összes betegei ma fellázadtak; elhagyták a kórházat és elmentek új kórházat keresni. A lázadás oka az, hogy a betegeket valóságos éhezettették, nehéz munkára kényszerítették, sőt meg is verték őket. Az egyik kiszabadult beteg egy hírlapíró előtt ezeket mondotta:

— Hihetetlen dolgok történtek velünk. A bőrbajos osztály betegeivel kegyetlenül bántak az orvosok és ápolók és kutyának való nehéz munkát végeztettek velük. Akiket nem tudtak erre kényszeríteni, vízes lepedőbe csavarva, kínozták.

A lázadásra közvetlenül az szolgáltatott alkalmat, hogy egy magyarul nem beszélő, szerb beteget: Kovacsevics Vladimirt, az ápolók megkötözték, vízes lepedőbe csavarták és úgy verték. Mindez azért történt, mert Kovacsevics szombaton reggel cigarettázott a kórház udvarán. Láng kórházi orvos el akarta kergetni helyéről, de Kovacsevics nem hagyta magát. Erre történt a brutalitás.

A betegek erre ma tanácskozásra gyűltek össze, amelyen elhatározták, hogy valamennyien elhagyják a kórházat és új kórházat fognak keresni. A betegek ezután elmentek Havas Dezső orvoshoz, aki látteleletet vett fel Kovacsevics sérüléseiről. Wilhelm kórházigazgató kijelentette, hogy ez ügyben szigorú vizsgálatot fog indítani.

Beszámoló Temesvárotról.

A miniszterelnök Bécsben.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 20

Bécsből táviratozzák: Wekerle ma délelőtt Bécsbe érkezett. A miniszterelnököt nemsokára megérkezése után felkereste Rössler külügyminiszteri osztályfőnök. Félóra mulva Ottlik István földmivelésügyi államtitkár jelentkezett a miniszterelnöknél, aki vám és kereskedelmi ügyekben tanácskozott az államtitkárral, mint-hogy ma a vám és kereskedelmi bizottság ülést tartott. A miniszterelnök este hat órakor részt vett azon az ebéden, amelyet Bethmann Hollweg német kancellár tiszteletére rendeztek. A német kancellár délben leadta névjegyét a Magyar Házban.

Bécsből táviratozzák: A miniszterelnök ma este részt vett azon az udvari ebéden, amelyet Bethmann Hollweg német kancellár tiszteletére rendeztek. A kancellár a királytól a Szent-István-rend nagykeresztjét kapta. Wekerle holnap délelőtt 11 órakor jelenik meg a király előtt. A kihallgatás elé nagy érdeklődéssel tekintenek politikai körökben, bár általános a meggyőződés, hogy döntés nem holnap, hanem csak egy későbbi audiencián fog bekövetkezni. Érdekes esemény, hogy hosszú idő óta ma először tanácskozott Wekerle az osztrák miniszterelnökkel. Hír szerint a két miniszterelnök álláspontja között közeledés történt. Bienert báró holnap újból tanácskozni fog Wekerlével. Hír szerint a bankkérdés is szóba került és némi közeledés mutatkozott e tekintetben is.

Temesvárról táviratozzák: Politikai körökben hírlík, hogy Wekerle a jövő hét elején Temesvárra indul, hogy beszámolót tartson.

Ezen hiresztelés arra vezethető vissza, hogy a miniszterelnök már régóta szándékozik megjeleni választói körében. A temesvári látogatás időpontja azonban még nincs megállapítva.

HIREK.

— Kossuth Lajos Tivadar Budapesten. Budapesti tudósítónk jelenti: Kossuth Lajos Tivadar ma délelőtt Budapestre érkezett. A pályaudvaron Kossuth Ferenc várta titkárával, Pallay Sándorral.

— Áldomás a Kossuth-asztaltársaságban. Ma este a Kossuth-asztaltársaság tagjai barátságos lakomára jöttek össze az egyesület helyiségében és ennek keretében lerótták hálájukat Varjassy Lajos polgármester, Lőcs Rezső tanácsnok, mint az ünnepélyek rendezői, valamint Barabás Béla dr. és az aradi sajtó iránt, akik rendkívül sokat fáradtak a szobor létesítése körül.

Nagy Kálmán, a társaság elnöke üdvözölte a társaság vendégeit és talpraesett beszédben köszönetet mondott azoknak, akik a szobor-ünnepséget készségiéggel és örömmel tették fényessé. A tíz év alatt — úgymond — sohasem kérhettem olyant, amit a törvényhatóság ne teljesített volna szívesen és azért hálánk jeléül átnyujtom vendégeinknek azt az aranyérmét, melyet ebből az alkalomból vettünk. Zajos helyeslés követte az elnök szavait, az ünnepély alkalmából készült és Kossuth Ferencnek is átadott arany emlékérmét átnyujtotta Varjassy polgármesternek, Barabásnak és Lőcsnek. Varjassy polgármester rámutatva arra, hogy éppen a szegény polgári osztály az, mely a nagy művet megteremtette és sokszor a könnyelműségig bőkezűen adakozott és dolgozott a magasztos cél érdekében, a társaság elnökére üritett poharat. Lőcs a rendezésben lelkes társait köszöntötte föl. Barabás hosszabb beszédben ünnepelte azt a szép harmóniát, mely a társaság tagjai között él és a mely a társaságnak kifelé is súlyt kölcsönözött. Annak a kívánságának adott kifejezést, hogy a testvéri szeretet tovább is tegye lehetővé a hazafias feladatok teljesítését, melyeknek egy igen súlyos része, a vesztőhely megváltásának megvalósítása nehezedik reá. Azokra, kik a társaság tagjait buzgó munkájukban támogatták és serkentették, a tagok családjaira üritette poharát. Beszélt még Szondy János a törvényhatóságot éltetve és Schwarz Zsiga a tagok aldozat-késztségét, önzetlenségét köszönte meg.

A társaság ma esti üléséből a következő levelet intézte az aradi lapokhoz:

Az aradi Kossuth-asztaltársaság mai áldomásán elismeréssel, szeretettel üdvözli az aradi sajtót, annak minden egyes tagját, akik lelkes munkatársai voltak nagy feladatunk elvégzésének. Kossuth Lajos szobrának felállításában. A névtelen segítőknek hálás köszönetet küldünk. Nagy Kálmán, elnök. Schwarz Zsiga, titkár.

— Ebéd Barabás Bélánál. Barabás Béla és neje vasárnap délben aradi lakásukon ebédet adtak, amelyen részt vettek Abrányi Emil, az ünnepi költemény szerzője, Ausunovits József dr. volt képviselő, szabadkai nagybirtokos, Varjassy Lajos polgármester, továbbá a képviselőház küldöttségének tagjai közül: Leszkay Gyula a képviselőház háznagya, Eber Antal, Somogyi Aladár dr., Szász József, Gyelmis Gerő, Kubik Gyula, Vertán Endre dr. és Balogh Mihály.

— A nagyhalmági szolgabírói állás pályázói. Nikodém János halálával megüresedett szolgabírói állást a hétfőn, szeptember 27-én tartandó megyei törvényhatósági bizottsági ülésen töltik be. A szolgabírói állásra pályázatot nyújtottak be: Török Ferenc dr. megyei aljegyző, Kass Gyula dr. aradi közigazgatási gyakornok és Nagy Lajos kisjenői közigazgatási gyakornok.

— Békés megye milliomasai. Most állították össze Békés megye virilistáinak névsorát, amelyből kitűnik, hogy a békés megyei milliomasok mennyi adót fizetnek.

Békésvármegye legtöbb adófizetőinek névsora a következő: Wenckheim Frigyes gróf, nagyb. Ujkigyós 155113-53 K., Wenckheim Géza gróf, Gerla 27936-63 K., Wenckheim Dénes gróf, Doboz 27936-73 K., Almássy Dénes gróf Gyula 23248-10 K., Horgosi Kárász Imre Szeghalom 16445-35 K., Wenckheim Ferenc gróf Grác 15062-35 K., Csáky Albin gróf Budapest 14547-72 K., Wenckheim Henrik gróf Doboz 14202-92 K., Geiszt Gáspár Budapest 12526-12 K., Blankenstein Pál gróf Füzesgyarmat 11332-21 K., Horgosi Kárász István Szeghalom 11101-05 K., Sváb Károly Szentetornya 10888-30 K., Bolza Pál gróf Szarvas 10026-44 K., Bolza Géza gróf Szarvas 9978-76 K., Károlyi Mihály gróf Nagyszénás 9323-25 K., Hóios Miksa gróf Békés 9107-23 K., Haios Wenckheim Fülöp gróf Kládány 7626-82 K., Wenckheim István gróf Levard 7446-06 K., Merán János gr. Mezőberény 6155-32 K., Beliczey Géza Békés a 5897-16 K., Zselénszky Róbert gróf Arad 5726-69 K., Wodianer Albert báró Gyoma 5674-40 K., Székács József Szentetornya 5591-50 K., Deutsch Arthur gazd. oklevél Szeghalom 5477-— K., Léderner László Ócsöd 5311-42 K., Blankenstein János gróf Köröstarcsa 5297-04 K., Nemeskey Andor lelkész Békés a 5074-20 K., Id. Koziszkai Mihály Békés a 4766-76 K., Jurenák Sándor Szentetornya 4452-34 K., Wolfinger Miksa Sámson 4167-10 K., Montág Sándor Szentetornya 4054-34 K., Weisz Mór iparkamarai tag Gyula 4037-12 K., Nemes Albert gróf Csorvás 3982-74 K., Lengyel Sándor dr. ügyvéd Szarvas 3885-23 K., Baumgarten Pál Szentetornya 3699-42 K., Balog Lázár Endrőd 3158-46 K., Reek Géza gazd. oklevél Szeghalom 3076-82 K., Vécei Miklós Körösladány 3065-48 K., Braun Mór ip.-kam. tag Gyula 2984-58 K., Dérczy Péter Szarvas 2856-97 K., Justh Gyula Szentetornya 2805-— K., Jakabfy Jenő Füzesgyarmat 2779-31 K., Fáy Samu dr. ügyvéd Békés a 2760-— K., Szánthó Dezső Szentetornya 2737-96 K., Léderner Rudolf Szentandrás 2714-05 K., Salgó József dr. Budapest 2518-90 K., Szalay József Békés a 2509-86 K., Gemes Ferenc Oroszáza 2332-09 K., Ravasz Ferenc Pusztaföldvár 2330-07 Janurik Pál Szarvas 2324-51 K., Omazta Gyula Békés a 2236-95 K., Svarcz Ferenc Füzesgyarmat 2209-59 K., Boros János Köröstarcsa 2202-61 K., Weisz Ede Békés a 2191-64 K., Péter András Szeghalom 2148-41 K., Borsóthy Géza mérnök Füzesgyarmat 2130-74 K., Svarcz Ignác Fegyvernek 2088-85 K., Erkel János mérnök Gyula 2053-24 K., Tóth Lajos Ócsöd 2003-85 K., Székács Lajos Szentetornya 1962-33 K., Novák Kamill Gyula 1921-31 Varságh Béla gyógyszerész Békés a 1905-30 K., Szondi Lajos dr. orvos Békés a 1901-02 K., Svarcz Miksa Békés 1863-— K., Sztojanovics Gyula Csorvás 1829-52 K., Sailer Vilmos dr. ügyvéd Békés a 1800-38 K., Farkas József Csorvás 1788-72 K., Haraszi Sándor Békés a 1784-24 K., Basch Simon Füzesgyarmat 1755-86 K., Uhrin J. Imre Endrőd 1751-96 K., K. Schriffert József Békés a 1736-88 K., Reichardt József B.-Csaba 1735-87 K., Kitka János B.-Csaba 1644-46 K., Szirmay L. Árpád lelkész Szarvas 1633-38 K., Bázár Gyula lelkész Oroszáza 1630-50 K., Jakabfy I. F.-Gyarmat 1629-40 K., Dani József, Nagyszénás 1504-19 K., Kratochwill Gyula közjegyző Békés 1466-86 K., Pollner Aladár dr. ügyvéd Budapest 1465-40 K., Ifj. Vinter P. Ádám Mezőberény 1433-62 K., Kliment János Békés a 1431-72 K., Neumann Manó Békés a 1431-62 K., Czinzár Adolf Gyula 1420-07 K., Prág Bonifác, Csorvás 1409-18 K., Pollner Ödön Budapest 1406-88 K., Zelinka János lelkész Endrőd 1388-46 K., Prág Lajos, Csorvás 1384-93 K., Tóth Zsigmond, Füzesgyarmat 1380-67 K., Vidovszki Károly Békés a 1356-01 K., Konieczi János Békés 1337-72 K., Papp József dr. Szeghalom 1337-16 K., Fejér Imre Kondoros 1327-65 K., Schweiger Miksa Szentetornya 1325-02 K., Müller Lajos Szentetornya 1317-01 K., Zahorán Pál Békés a 1310-24 K., Márkus Mihály dr. ügy. Gyula 1301-82 K., Weisz Mihály B.-Csaba 1295-05 K., Reinsner Ede Gyula 1285-75 K., Kun Ede Békés a 1283-44 K., Almássy Tassiló gróf Szeghalom 1259-49 K., Novák Árpád Gyula 1238-14 K., Bakos Mátyás Békés a 1238-58 K., Botyánszki János Békés a

1226-67 K., Achim L. András Békés a 1222-06 Kovács L. Mihály Békés a 1218-04 K., Márky János dr. ügyvéd Gyula 1215-80 K., Valkovszki Mihály Csabacsüd 1208-98 K., Dunay Alajos dr. lelkész Szentandrás 1192-78 K., Brhlik Pál Békés a 1189-40 Bulla Sándor mérnök Oroszáza 1185-98 K., Vámos Sándor Köröstarcsa 1176-92 K., Miklya L. György Békés a 1176-43 K., Janurik György Szarvas 1168-42 K., Braun Ádám Mezőberény 1164-72 K., Tolnai Ferenc Ócsöd 1159-59 K., Hannó Pál Békés a 1150-11 K., Bakucz Tivadar Békés 1147-01 K., Koren Pál lelkész B.-csaba 1129-40 K., Zsilák András Békés a 1119-04 K., Polgár Ödön Füzesgyarmat 1117-83 K., Nagy Imre Köröstarcsa 1112-58 K., Kitka György Békés a 1112-06 K., Morvai Mihály Békés 1105-77 K., Belenta Mihály Békés a 1098-60 K., Fischer Sándor Csorvás 1070-78 K., Emperl Ernő gazd. oklevél Békés 1066-40 K., Zahorán György Békés a 1065-31 K., Kontur József ügyvéd Szarvas 1063-60 K., Kliment Z. János Békés a 1056-10 K., Pribojszki György Békés a 1052-79 K., Medovarszki Pál Békés a 1049-76 K., Hartenstein Vilmos Gyoma 1049-47 K., Pfeifer Antal Köröstarcsa 1046-76 K., Belenka Pál Békés a 1044-48 K., Szabó A. András Gyula 1042-22 K., Neumann György Gyula 1034-48 K., Gyulai József Körösladány 1029-15 K., Brhlik György Békés a 1026-89 K., Lipták V. János Békés a 1026-77 K., Botyánszki András Békés a 1026-31 K., Janovszki János Békés a 1023-79 K., Benedikti Gyula gyógyszerész Békés 1021-46 K., Zsiros András Békés a 1014-76 K., Achim H. Pál Békés a 1007-38.

— A vesztőhely javára újabb befolyt adományok: Eddig befolyt 41687 kor. 13 fill., Farnbach Péter 1000 kor., Ungvár város 40 kor. 20 fill., Puji főszolgabíró 42 kor., Némethögsáni főszolgabíró 4 kor., Kispesti társaskör 5 kor., Fekete Gyarmat község 20 kor., Kocsi katólikus kör 7 kor., Hőgyészi ipartestület 3 kor., Beresztői áll. elemi iskola 1 kor., Kölcsény egyesület Arad 137 kor., Kecskeméthy László ig. tanító Mezőtur 3 kor. 28 fill., Budapesti kereskedelmi és iparkamara 5 kor., Aradi mérnök és építész. egyesület 80 kor., Bácsodrog vármegye 400 kor., Mohol község 30 kor., Gyulai 48 as kör 10 kor., Bpesti könyvk. és szijgy. stb. ipartestület 30 kor., Borosjenő község előjárósága 10 kor., Borsód vármegye 199 kor. 60 fill., Huszti főszolgabíró 31 kor. 80 fill., Turkevei takarékpénztár Rt. 5 kor., Gömör-Kishont vármegye 200 kor., Resicabányai kaszinó 50 kor., Kispesti tisztviselők köre 5 kor., összesen 53071 kor. 01 fill.

— Pofozkodó egyetemi tanár. Belgrádból táviratozzák: Az egyetemen ma nagy botrány történt. Zorics tanár mindenáron megakart bukztatni több hallgatót. Emiatt heves szóváltás támadt közte és Sztankovics volt miniszter között. Zorics tanárt a vita oly hevességre ragadtatta, hogy Sztankovicsot kétszer arculütötte. Sztankovics erre revolvert rántott, de a körülállók lefotgák és kicsavarták kezéből. Az egyetemi tanács előterjesztést tett, hogy Zoricsot, aki rendkívül ideges természetű ember, zárják ki az egyetemi tanári karból.

— Öngyilkos rendőrkapitány. Fehértemplomról jelentik, hogy Petzrik József ottani rendőrkapitány e hó 17-én reggel 7 órakor gyögyithatlan betegség miatt beállott elme-zavarodottságban revolverrel főbe lőtte magát és nyomban meghalt. Petzrik József 52 éves volt és 27 éven át állott a város szolgálatában, melyből 20 évet a rendőrkapitányi szolgálatban töltött. A nyár folyamán súlyos ideg betegségbe esett és a napokban kellett volna egy Szlovóniában élő fivéréhez utaznia üdülésre, midőn a katasztrófa hirtelen beállott.

— Vilmos császár öccse Betlérén. Roznyóról táviratozzák: Henrik porosz herceg, Vilmos német császár öccse, ma értesítette Andrássy Géza grófot, hogy meghívása folytán november havában Betlérre érkezik.

— Eljegyzés. Stern Ignác Budapest és Jakobovics Róza jegyesek.

— Kell Manó cég ajánlja párisi divat különlegességeit. Telefon szám 673 131

— Az öreg honvédek megvendéglése. Az aradi Rákóczi Társaság vasárnap délben, saját helyiségében — mely ez alkalommal imponánsan volt díszítve — az öreg honvédek tiszteletére fényes ebédet adott, melyen a szép számmal egybegyűlt tagokon kívül több országgyűlési képviselő s városi előkelőség is jelen volt. Az ebédnél az első üdvözlő beszédet Zubor Andor, a társaság agilis elnöke mondotta az öreg honvédekre s a nap jelentőségére, amire lelkesítő beszédben Simay István adta meg a választ. Az ebéd tartama alatt még több szebbnél-szebb beszéd hangzott el, melyeket Müller Károly, Preszli Elemér országgyűlési képviselők, Csánk Lajos, Leviczki Tivadar, Kiss Ferenc, Dávid László, Virágh Lajos stb. tartottak, úgy, hogy az ebédről csak a késő délutáni órákban oszlottak szét.

— Öngyilkos uriaszony. Eperjesről táviratozzák: Schmidt Gyula volt országgyűlési képviselő felesége, Urbán Gizella ma reggel nyaralójuknak hálószobájában késsel felmetsette ütőereit és több szurást ejtett magán. Az öngyilkosságot csak délután vették észre, mikor a házbellek nagy vértócsában holtan találták szobája padozatán. A kést szombat délután vásárolta a szerencsétlen asszony, aki tettét valószínűleg elme-zavarban követte el.

— Tífuszjárvány Békés megyében. A szomszédos Békés megye több községében nagy tífuszjárvány lépett föl. A veszedelmes baj Gyomán, Endrődön és még több községben igen nagy arányokat öltött. Különösen sok esetben lepett fel a hastífusz, melynek nagyszámu súlyos betege van.

— Kossuth aradi katonai című, vasárnap megjelent hírlomból kimaradt Persa Ede neve, aki 1848-ban honvédhuzár őrmester volt s aki Aradon lakik évek óta.

— Pálinkamérgezések. Székesfehérvárról táviratozzák: Moór községben tegnap, pálinkamérgezés történt. Az első áldozat Prohászka Jakab gazdálkodó, aki a mérgezett pálinkától meghalt. A pálinka az Atlanta részvénytársaság gyártmánya és ugyanabból való, mint a pilisvörösvári volt.

— Köszönetnyilvánítás. A f. hó 19-én a Kossuth-szobor leleplezési ünnepély alkalmából alább nevezettek voltak szívesek az aradi 1848/49-es szegény- és agghonvédek megvendéglésére és pedig: a „Rákóczi Társaság” egy igen izletes ebédet, Dürer Gusztáv pálinkával, Kotilla N. Lehoczky Agoston, Frank Ferenc és Klein Ignác utóda kenyérrel. Az aradi 1848—49-es honvédegyelet nem mulaszthatja el ezután is a leghálásabb köszönetét nyilvánítani. Arad, 1909. szeptember 20. Simay István egyleti elnök. May Soma jegyző.

— A Kossuth szobor leleplezési ünnepélyéről Weisz Hugó aradi fényképész különböző felvételeket eszközölt, um: Kossuth Ferenc, Barabás Béla dr., Gál Gyula a szászok, Varjassy polgármester a művészekkel átvessi a szobrot. 1000 gyermek énekel, Justh Gyula leteszi a képviselőház koszoruját, a Kossuth szobor, stb. Minden egyes kép különböző nagyságban elegáns kivitelben, egyenkint, albumokban, keretekben kaphatók. 3613

— Koszorúk. Puzár Sándor virágkereskedésében kiváló szép koszorúk készültek el: Kossuth apánk emlékének — Mozdonyvezetők Országos Szövetsége, Kossuth Lajos emlékének — Baranyavármegye, Kossuth Lajos emlékének — Arad kir. főgimnázium, Kossuth Lajos nagy szellemének hódol — Az aradi kereskedelmi és iparkamara, Kossuth Lajos halhatatlan emlékének — A vadászti függetlenségi párt, Az Országos Középiskolai Tanáregyesület — Kossuth Lajos emlékének, Kossuth Lajosnak — A magyar kereskedelmi és iparkamarák, Kossuth Lajos nagy szellemének hódol — IV. kerületi Barabás Béla-asztaltársaság, Kossuth Lajos emlékének — az aradi Székely Otthon, Kossuth Lajos emlékének — az eleki függ. és 48-as párt, Kossuth Lajos emlékének — az aradi állami főreáliskola. — Kossuth apánknak — a szegedi főgimnázium tanári kara. — Kossuth Lajos halhatatlan emlékének — Körösbánya közönsége. 3608

— Kossak csász. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— **Aradi fogorvos visszatérése a külföldről.**
 Wiener Gyula dr. aradi előkelő fogorvos külföldi tanulmányutjáról hazaérkezve, fogorvosi prakszist ujból holnap *f. hó 22-én szerdán megkezd.* A külföldi tanulmányuton ez idén szerzett tapasztalatok és eredmények rendkívül sokoldalúak és gazdagok, mert a gyakorlati foggyógyászat terén igen sok meglepő újítások lepték meg a tudományos világot. Ezen korszakalkotó újítások közül Wiener Gyula a legnagyobb részben Witkowski és Brill udvari fogorvosoknál Berlinben, Herbst dr. egyetemi tanárnál Brémában és Christenson egyetemi tanárnál Stockholmában tanulmányozta és a következő újításokat sajátította magának el, ugyanint: teljesen természetü, hamisnak meg nem állapítható, össze nem törhető plomba (tömés), koronák, hidak és egész fogsorok porcellánból; kautschuk és arany fogsorok porcellánból és celluloidból készített teljesen természetesnek látzó foghussal; meggyengült fogaknak kívülről láthatatlan apparatusokkal való megerősítése; teljesen veszélytelen és új módszere a fogak fájdalom nélküli kifarásának. Fogsorok javítása 10 perc alatt stb. Wiener dr., mint eddig rendelő óráit már reggel 7 órakor kezdi meg gróf Nádasdy-palotában levő műtermében.

— **Menyasszonyi kelengyék szolid, szakavatott kivitelben legelőnyösebben beszerezhetők Heim J. cégnél Arad, gróf Nádasdy palota, Szabadságtér 20.** 3407

— **Figyelem!** A n. é. közönség figyelmét felhívjuk Poszt Antal törekvő cipésmester által gróf Leiningen-utcában nyitott cipészüzletre. 3037

— **Deutsch Sándor táncintézetében** (Ipartestület diszterme) a tanítás folyó évi október hó 2-án veszi kezdetét, melvre beiratkozni már most lehet Beresényi Miklós-utca 18. szám alatt. Október hó 3-án ismerkedési estély, diák-, kereskedő és iparos-kolon. — Külön órák háznál vagy a tánciskolában, ugyszintén kívánatra vidéken is. 3419

— **Francia likörök legbiztosabb készítésére,** — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

4 kiváló bőr- és bőrhámogorvosság

SALVATOR

vess- és hólyagbajoknál, köszvényzél, csuklópajzsgónál és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Egyszerű irányításkorkezdésben vagy a Salva-Lépföldi Salvaforrás Vállalatnál Budapest, V. Rudaórházpart 5.

SPORT.

Az Aradi Athletikai Klub jubiláris versenye.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 20.

Tegnap tartotta meg az AAK. jubiláris versenyét, amely az eső miatt nem lehetett olyan nagyszabású, ahogy tervezték.

A verseny részletes eredménye a következő:

30 kilométeres távgyaloglás Magyarország bajnokságáért. 1. Szablar Péter BTC. 2 óra 57 p. 17 mp. 2. Mazák Károly MTK. 3. Singer Béla BAK. Időmérlet nyertek: 4. Bak Aladár TAC. 5. Bogsán Nándor APSE. 6. Nagy Sándor AAC. 7. Lázár Károly TAC. 8. Damo Ferenc APSE. 9. Gyöngyössy Gy. Ferenc APSE. 10. Friedmann Gyula BAK.

II. 100 yardos síkfutás. 1. Jankovich István MAC. 11 mp. 2. Valerián László AAC. 3. Mittermayer Ödön AAC.

III. Sulydobás Aradváros vándordíjért. 1. Mudin Imre MAC. 12 m. 65 cm. 2. Mudin István AAC. 3. Kleiser Nándor TAC.

IV. Magasugrás. 1. Wardener Iván báró MTK. 185 cm. (országos rekord.) 2. Vadon Géza

dr. DTE. 3. Neidenbach Emil AAC. 4. Ziffer Sándor AAC.

V. $\frac{1}{4}$ angol mértföldes síkfutás az Aradi Tornaegyesület vándordíjért. 1. Wiesner Frigyes BEAC. 53 mp. 2. Radóczy Károly MAC. 3. Szerlemhegyi Ervin MAC.

VI. Távolugrás. 1. Kémény Ernő UTE. 619 cm. 2. Jankovich István MAC. 3. Szathmáry László AAC.

VII. Diszkoszvetés. 1. Mudin Imre 37.10 m. 2. Mudin István 36.79. 3. Rácz László SzAC. 36.40.

VIII. 120 yardos gátfutás. 1. Kémény Ernő UTE. 18 mp. 2. Medgyessy Iván MAC. 3. Neidenbach Emil AAC.

IX. Gerelyvetés. 1. Mudin István 41.60. 2. Wiesner Frigyes 41.25 3. Mudin Imre 39.45. Ennek a versenyszámnak gyenge eredményé bizonyítja legjobban a rendkívüli rossz időjárás befolyását.

X. Staféta futás. 1. MAC. Csapata 49 mp. (Jankovich, Radóczy, Szerlemhegyi, Medgyessy.) 2. Az AAC. csapata (Valerián, Mittermayer, Asbóth, Szathmáry.)

XI. Rudmagasugrás. 1. Szathmáry Kálmán AAC. 324 cm. 2. Kazár Emil MAC. 3. Szathmáry László AAC.

XII. Egy angol mértf. síkfutás. 1. Lovass Antal MTK. 4 p. 57 $\frac{2}{5}$ mp. 2. Fülöp Miklós DTE. 3. Kiss Gyula APSE.

Versenyeztével a helyszínen buzditó szavak kíséretében nyújtotta át a gyönyörű győzelmi díjakat a győzteseknek Csernovits Agenor versenybírói tag, a Ságedi Athletikai Klub elnöke.

Az AAC. jubiláris vándordíját a Magyar Athletikai Klub nyerte meg 13 ponttal az AAC. 16 pontja ellenében.

Összeveszett két hercegnő a vendéglőben.

I.

Matild és Lujza hercegnők voltak a szász király udvarában. Matild még ma is hercegnő, ellenben Lujza nem az, Lujza egy egyszerű zongorásné, aki talán már maga sem emlékszik arra, hogy valamikor a szász trónörökös felesége volt. Pedig az volt. Tetőtől talpig a felesége volt. Később azonban jött egy nyelvész és attól kezdve Lujza már csak tetőtől volt a szász trónörökös felesége, de nem talpig. Végül a tetőtől is megfosztották és Lujza mint egyszerű nyelv-mesterné vetette magát — egy zongorás karjaiba.

II.

Nem is felejtette el Lujza, hogy valamikor hercegnő volt. Matild, a szász király huga ellenben már rég elfelejtette Lujzát, sőt a legöregebb szász hercegnők sem emlékeznek arra, hogy Lujza is hercegnő volt valamikor.

Nem osoda tehát, hogy most Matild szász hercegnő és Toselliné között kínos jelenet történt Turinban egy fogadóban. Hogy mi történt, mindjárt elmondjuk.

III.

Mindjárt a megérkezése után Matild lement a szálloda vendéglőjébe ebédelni. Több fogást rendelt, mert nagyon éhes volt.

Lujza, aki szintén Turinban időzött, amikor meghallotta, hogy Matild ott van, azonnal az étterembe sietett és: „Kedves sógornóm!” kiáltással üdvözölte minden oldalról a szász király hugat.

— Mi az, hogy sógornóm?! — kiáltott az ebédjéből kikelve a hercegnő. — Nekem még se nyelvész, se zongorás nem udvarolt!

Lujza, hogy a botrányt elkerülje, nem válaszolt a megjegyzésre, hanem mosolyogva kezét nyújtott a hercegnőnek.

Mi történt ekkor? Mindjárt elmondjuk.

IV.

Matild, a tényleges hercegnő előhívta a vendéglőt és szólt:

— Nézze, kérem. Én több fogást rendeltem, de kézfogást nem rendeltem.

A sértést Lujza sem hagyta magán száradni és hamarjában olyan szimfóniát zongorázott a hercegnő fülebe, hogy Matild félangolásra sült a szégyentől. Toselliné váratlan hangversenyének Matild azzal vetett véget, hogy sietve eltávozott az étteremből.

TANÚGY.

(—) **Kereskedelmi szaktanfolyam.** Az Aradi Kereskedők Köre mindazon kereskedelmi alkalmazottaknak és egyéb pályán levőknek, akik a kereskedelmi szakismeretekben magukat kiakarják képezni, alkalmat óhajt nyújtani tanfolyam szervezésével. A tanfolyam előadásai, amennyiben elegendő számú hallgató jelentkezik, október 15-én kezdődnek és négy hónapig tartana. Az előadások részint este, részint vasárnap lesznek. A tanfolyam egész díja 5 korona, beiratási díja 2 korona. A kör tagjai beiratkozási díjat nem fizetnek. A tanfolyam tárgyai: kereskedelmi fogalmazás, levelezés és könyvvezetés, kereskedelmi számtan és kereskedelmi jog alapfogalmai. Beiratkozhatni már most az Aradi Kereskedők Köre titkári hivatalában (Szabadság-tér 7. sz. I. em.) Meer Armin, a kör köznevelődési osztályának igazgatója.

Melyik jobb?

Egyszerű csukamájolajnál minden esetben jobb a SCOTT-féle EMULSIÓ. Jobb, mert könnyen emészthető és ennélfogva gyorsabb és erőteljesebb a hatása.

Jobb azért is,

mert szívesen veszik be azok, akik a csukamájolajat undorító íz miatt visszautasítják.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halaszt — kérjük figyelmebe venni.

Csakis tiszta és magasfokú lofoteni (norvégországi) csukamájolaj használata engedtetik meg a

SCOTT-féle EMULSIÓ

készítése e; mert csak ez a leg-táplálóbba a világon.

A SCOTT-féle EMULSIÓ a legkiválóbb.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 60 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 20.

Kínálat, vételkédv kedvező. 40 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilométerként számítva:

	Déli áriát	2 órai áriát
Tengeri 1910. májusra	7.10-7.11	7.10-7.11
Buza 1909. októberre	13.83-13.84	13.89-13.90
Buza 1910. áprílisa	13.94-13.95	13.96-13.97
Ross 1909. októberre	9.62-9.63	9.71-9.72
Zab 1909. októberre	7.34-7.35	7.42-7.43
Ross 1910. áprílisa	9.94-9.95	10.02-10.03

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény	669.—
Magyar hitelrészvény	775.—
Közuti vasut részvény	605.50

Pénzt jelzalog, amortisatio és váltó fedezetre földbirtokra és városi bérházakra legelőnyösebben közvetít

Szücs F. Vilmos

Aradon, Karolina-uta 8. sz. saját ház a fiók postá mellett.

Értesítés!

Az őszi idény alkalmából ajánlom a t. szülők figyelmébe dusan felszerelt 3153

férfi- és gyermekruha-raktáromat,
a melyeket mai naptól mélyen leszállított áron árúsítok.

Szives próba vásárlást kér

Braun Miksa,

férfi és gyermek ruha áruháza

Arad, Szabadság-tér, Gróf Nádasdy-palota.

Telefon. 577. szám.

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1909. szeptember 20.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos uj	13:00—13:10
76 " " " " " " " " " "	13:10—13:20
77 " " " " " " " " " "	13:20—13:30
78 " " " " " " " " " "	13:30—13:40

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos uj... ..	12:85—12:95
Rozs uj... ..	8:70—8:75
Árpa uj	6:60—6:65
Zab uj	6:60—6:65
Tengeri régi	7:20—7:25

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 20. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 140—42 fillérig; fiatal közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő súlyban 142—144 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 144—145 fillérig.

Sertéslelészám: szeptember hó 16. napján volt készlet 26245 darab, szeptember 17. napján felhajtott 399 darab, szept. 17. napján elszállított 369 darab, szeptember 18. napjára maradt készletben: 26.375 darab.
A hízott sertés üzlet irányzata vevők. zilárd.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909 szeptember 21-én, kedd:

1. Különös álom. Humoros. — 2. Cigarettagyártás. Látványosság — 3. Gazda és szolga. Dráma. — 4. Elvezt harangok. Látványosság — 5. Két sportférfi. Humoros. — 6. Epizód az olasz háborúból. Dráma — 7. Tűzokádó részeg. Kacagató. — 8. Az olasz hadsereg. Látványosság.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Előkészületen:

A jövő háborúja. 3 felvonásban. Irc: De Sgardelli Caesar.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTTÉR.*

4 középiskolát végzett

jó modoru fiu

gyakornokul

3814 fizetéssel felvétetik.

János Nesztor,

Vöröskereszt Drogéria

ARAD, Weitzer János-utca 3.

PFAFF

varrógépek

háztartási és ipari célokra.

* Teljesen zajtalan járás. Kedvező fizetési feltételek. *

Minden egyes varrógépért a legmesszebb menő jótállás. Számtalan elismerés helyből iparosoktól a gép jóságára.

Egyedüli képviselő

Hammer Vilmos

műszerész 299

Arad, Szabadság-tér 7. sz.
Telefon szám 96.

Dr. Auszterweil és Kallós

specialis orvosi laboratóriumában és cukorbetegnek tolerantiájának meghatározott intézetében foglalkoznak

Vérvizsgálattal

(Wassermann-féle syphilis reakció) továbbá vizelet köpet, gyomortartalom, dajka-tej stb. vizsgálatával. 3470

Arad, Simay-féle gőzfürdő Petőfi-u. 7.

Naponta többször frissen pörkölt kávé

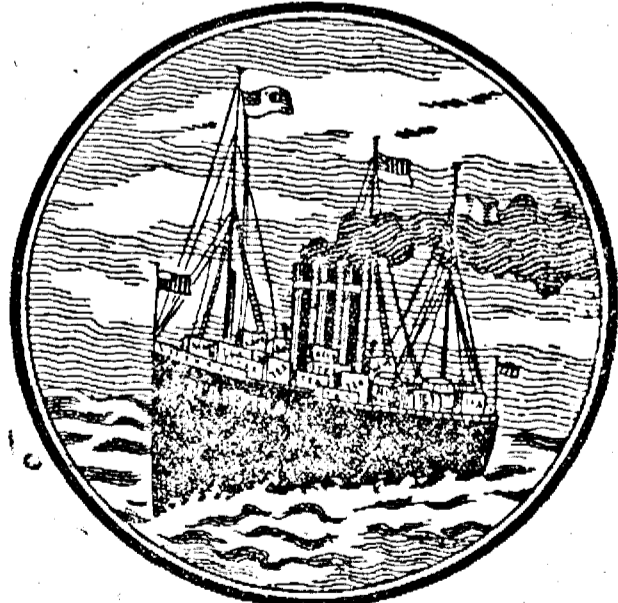
fűszer és illatszer KÁROS SZAGÁTÓL mentesen

☞ Csakis az

Atlantika

kávé és tea behozatalnál kapható. 421

Villanyüzemű kávépörkölőnk működésben látható a kirakatban.

Arad Andrassy-tér 20. Fischer Eliz palota
Városl és megyei telefon 609

Nemesfajú görög és sárga dinnye

sárga kicsinyben kgként 20 és 10 fil.
" nagyban kgként 16 és 8 fillér.
görög kicsinyben kgként 7 fillér.
" nagyban kgként 6 fillér.

Legfinomabb esemege

SZÖLLŐ

postakosarankint 2 korona 50 fil.
Kapható: 3576

Hámory Gazdaságnál
Arad, Deák Ferenc-utca 3.

Meteor és egyéb rendszerű kályhákat

szakszerűen javítás a belső szerkezetet magas hőfoku chamotte kövekből ujonnan kiépíti jutányos árban 2613

Szilágyi és Társa-cég

Arad, Boros Beni-tér 15. sz. (Dengl-ház.)

Ékszerek vásárlása és
elkészítése 3491

legjobb kivitelben, jutányos árban

Waldmann I.

Szabadság-tér 14.

(Fiume kávéház mellett) arany és
ékszerművesnél szerezhetők be.

Telefon 638.

FISCHER ÁRMIN

szobafestő és mázó.

Vörösmarthy-utca 3.

A legegyszerűbbtől a legdiszesebb
kivitelig elvállal munkákat ugy
helyben, mint vidéken. 1371

A világ legtökéletesebb szépitő szere

a Hajós-féle Ibolya-Creme.

Ideális gyorsan tüntet el szeplőt, májfoltot,
bibireset, bőrvörösséget és bármely arctisztatlanságot.

Az elegáns hölgyközönségnek kedvenc szépitőszere.

A párisi és londoni hygienikus kiállításokon az összes kiállított szépitő-
szerek közül az első díjat nyerte el. (Díszoklevél a nagy aranyérmekkel.)

Ara egy tégelynek 1 korona. — Dupla nagyságu
tégely 2 korona.

Óvakodjunk értéktelen utánzatoktól; a bevásárlásoknál
csak Hajós-féle Ibolya-Creme tessék kérni és elfogadni.

Kapható a készítőnél.

191

HAJÓS ÁRPÁD gyógyszerárában

Arad, Anrássy-tér 22., megyenázsal szemben,

továbbá minden gyógyszerár, illatszertüzlet és drogeriában.

Használjon Nagysád Földes-féle

Margit-Cremet,

hogy arca tiszta, üde és bájos legyen.

A MARGIT-CREME a főrangú hölgyek kedvenc szé-
pitő szere, az egész világon el van terjedve.

Páratlan hatása szerencsés összeállításában rejlik,
a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra
lefolyása alatt észlelhető.

Mivel a MARGIT-CREMET utánozzák és hamisítják,
tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert
csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű
felelősséget.

A MARGIT-CREME ártalmatlan, zsírtalan, vegytiszta
készítmény, a mely a külföldön általános feltűnést
keltett.

ARA 1 KORONA.

Margit-szappan 70 fillér. - Margit-pouder 1.20.

Gyártja:

Földes Kelemen laboratoriuma

ARADON.

461

Telefon szám 151.

Nagy
könyvkötészet.

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KÖNYVNYOMDÁJA

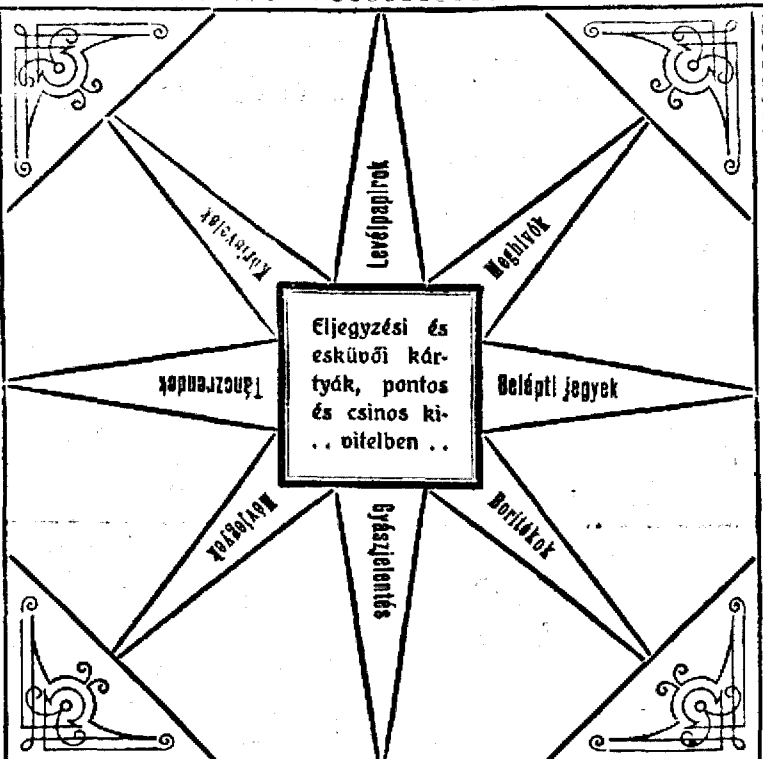
ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Betű-
főmőntőde.

Ajánlja
kötésben berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően fel-
szerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyom-
tatási munkák gyorsan,
pontosan és a legmo-
dernebb kivitelben ju-
tányos árban készített-
nek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legelter-
jedtebb vidéki politikai
napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:

1 évre . . . 24 korona.
1 hóra . . . 2 korona.

Vidéken:

1 évre . . . 28 korona.
1 hóra . . . 2 kor. 40 f.

Szerkesztőségi telefon 357.

Kiadóhivatali . . . 151.

Egy fiatal házaspárt

keresek kezelőül korlátlan Italmérésem részére.

Ugyszintén egy

idősebb kereskedő segédet

ki a magyar és román nyelvet érti, rövid és fonaláru szakmától

3556

Lengyel Sándor, Pankota.

A Kőrösbányai Gipszgyár

ajánlja legjobb minőségű

gipsztermékeit

olcsó árban.

Rendeléseket felvesz Aradon

Vas és Társa

építési anyag kereskedő cég

Boros Béni-tér 8. szám,

hol állandó raktárt tartunk, vagy közvetlenül

A Kőrösbányai Gipszgyár üzletvezetősége,

GURAHONC.

2461

3562

ÖSMERIMÁR

AZ

ÓRIÁS FEDÁK

CIPŐ-KRÉMET?

Egy óriás doboz négy más kis doboz tartalmának felel meg, egyetlen kísérlet elegendő a meggyőződésre.

Kapható Aradon minden fűszer, nürnbergi és borkereskedésben.

Ára 30 fillér.

Arad és délyi képviselő: Szemző Ármin Arad.

A kaláni bányatársaság ruszkabányai

(Krassó-Szörény)

élelmezési raktárában

egy raktárnoki állás

3593

töltendő be.

Szükséges a magyar és német nyelvnek szóban és írásban való tökéletes tudása és szép kézírás. Kezdő fizetés havi 100 korona, lakás és fűtés. Katonamentes, nőtlen pályázók előnyben részesülnek. Pályázatok Ruszkabányára címzendők.

Pichler Sándor

papíros-, írószer- és

üzleti-könyv raktára

iroda berendezési vál-

lata és könyvkeres-

kedése

ARAD,

Szabadság-tér I. Telefon 308.

A közönség szives tudomására hozom, hogy raktáromat az összes

zsidó szertartási cikkekkel

szereztem fel és

imakönyvek, machsorok, alkalmi imák,

talisok, tefilinek, stb. stb.

— a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig jutányos árban kaphatók. —

2781

teljes tisztelettel Pichler Sándor.

APRO HIRDETÉSEK.

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstnemeletet ki váltok és veszek. Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér 1. 1771

Gyermektelen

házas pár nagyobb ur házban házmesterséget keres. Cim a kiadóban. 3609

Keresek

egy jóforgalmu vendéglőt bérbe vagy percentre. „Vendéglős” jelige alatt a kiadóhivatalban. 3610

Fűszer és liszt

kereskedésben egy jobb házból való fiut tanulónak felveszek. Román nyelvet értők előnyben részesülnek. Menczer A. Adolf, Pankota. 3611

Egy tőkével rendelkező ur

kerestetik, mely hajlandó lenne egy 27 éves nőtlen fiatal műiparossal, ki szakmáját kiválóan érti, 6000 koronával társul belépni egy jövedelmező üzlet létesítéséhez. Egy üzletév leforgása után 2000 koronát kötelezi magát kamatostul visszafizetni. Ajánlatok „Műiparos” a kiadóba. 3612

Hegyaljai szőlőbirtok

vétel és eladása, Pankotától Paulisig, legelőnyösebb fizetési, illetve törlesztési feltételekkel. Weber Károly, bankbizományi iroda, Pankota. 3467

Azonnal kiadó

egy nagyon szép utcai butorozott szoba. Cim a kiadóhivatalban. 3615

Bolt kiadó

Boros Béni-tér 8. sz. a forgalmas oldalon. Hozzá tartozik 3 mellékhegyiség raktárnak, műhelynek alkalmas. Ugyanott nagy pince beton alappal. 3553

Zongorában

alapos oktatást nyújt kezdők és haladóknak. Bővebbet Halpern Miksa cégnél, Szabadság-tér. 3530

Szőlőcsomagoló papír,

kosár függőgyekek jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 308. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 2922

Saját termésű

tisztán kezelt kovaszinczi hegyibor dugaszolt literes palackokban kapható Scherhag J-nél Orczy-utca 26. 3459

Rövid zongorát
jókarban veszek. Cim a kiadóba. 3464

Jómenetű,

csinos berendezésű fűszer üzlet italmérési engedéllyel, forgalmas utcában jó vevőkörrel, betegség miatt eladó. Cim a kiadóhivatalban. 3447

Hegyi mézédés

válogatott csemege szőlő 5 kgmos kosarankint 2 kor. 50 fill, küld Weisz Mór Pankota. 3559

Egy jó nevelésű

leány, ki a varrásban is kellő jártassággal bír gyermekek mellé ajánlkodik Cim Dssewffy-utca 15. szám. 3605

Dohánytőzsde

Budapest legforgalmasabb helyén 60.000 kr. évi forgalommal átadó. Levélre válaszol Eiser Henrik Budapest, Dohány-uter 67. 3604

Fűszerkereskedés

berendezést azonnal veszek. E. Választó-utca 37. esetleg ajánlatokat kiadóhivatalba kérek. 3598

Őszi Divat Album,

utcai, házi toilette, Costüm, Blous és alj. valamint gyermekdivat album Összesen 700 divatképet tartalmaz. a vaskos, 70 oldalas könyv ára szines képekkel K. 2-50. Kapható: Ingsz I. és Fia könyv-, zenemű- és papirkereskedésében Aradon. 178

Ügyes szabónő

ajánlkodik uriházakhoz, izlésesen készít kosztümöket, princeszeket és gyermekruhákat. Boczkó-utca 11., első emelet 6. 3616

Jómenetelű kosztház

elköltözés miatt azonnal átadó. Cim a kiadóhivatalban. 3617

Újdonságok kölcsönzésre:

Tovote: Fräulein Grisebach, La Tour Versy: Tagebuch einer Verdorbenen, Auernheimer: Die ängstliche Dodo, Anzengruber: Letzte Dorfgänge, Zobeltitz: Senior und Junior, Glyn: Jenseits der Wirbel, Ganghofer: Die Jäger, Wildbrandt: Die glückliche Frau, Wilde Oscar: An ideal husband, Marguerite Paul: La tourmente kölcsönzésre kaphatók Kerpel Izsó kölcsönkönyvtárában Aradon. 262

Eladó

80 drb. 8 hónapos mangolica malac és 10 drb. tehén borjuval Gantner Antal bérlőnél Ujszentanna. 3594

2400 hold bükk-erdő fája,

vasúti állomástól 34 kilométer távolságra, igen szép erdő, melynek fája vizen szálltható, az erdőben 1 gatteres gőzfűrésszel, eladó. Bővebbet „B” jelű levéllel a kiadóban.

Ügyes fiatalember

irodai munkákra felvétetik. Olyanok, kik már alkalmazva voltak előnyben részesülnek. Ajánlatok „Allandó” jelűgével a kiadóba adandók.

Grus. Adressenverlag, Köln 88. 5726
Kereset Allandó otthon ve-
gezhető írásbeli munkával. Robert

M. S. B. M.

Diamant Jenő

épület- és díszmű-bádogos. 1926

Műhelye és

kész áru raktára: Kazinczy-utca 1. (Polgár fiúskolával szemben.)

Női kalap divat szalon!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség b. tudomására hozni, hogy válogatok izlésű

modeljelm

21 Őszi és téli szerzem megérkeztek.

Dusan felszerelt raktáram által abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy egy a legkényesebb, mint a legszerényebb igényeket kielégítek. Számos látogatást és 348

Grünblatt Antónia

Arad, Szabadság-tér 11., 1. em.

(a Ótök húscsarnokkal egy házban.)

Gyászkalapok a legrövidebb idő alatt elkészülnek

Tanulóleányok felvétetnek.

Nyomdánkban

egy ügyes

kifutó fiú

felvétetik.

Egy az adóügyekben jártassággal bíró

egyén

két hónapra havi utolagosan nyerendő 70 kor. fizetés mellett alulirott hivatalnál azonnal alkalmazást nyerhet.

Világos község 1909. szept. 18.

3619 Stéger Vendel közjegyző.

Új női- és férfi szabó műterem.

KATONA LÁSZLÓ

Arad, Szabadság-tér 1. sz. a.

Van szerencsém a n. é. városi és vidéki nagyközönség b. figyelmét felhívni újonnan megnyílt

női és férfi szabó műtermemre,

hol minden e szakmába vágó munkát legizlésesebben s legelőnyösebb ár mellett elvállalok.

Szíves pártfogásért esedezik

Katona László, női és férfi szabó, Szabadságtér-1. szám alatt. 2028

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli motorokat

kikölcsönöz, elad és felszerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, telefon és villamos csengő berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

Permetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőség gummi csövek legolcsóbb gyár. áron.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztáltságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem rontatja, a gépezet jó működéseért 3 évi jótállás, ingyen javítás.

Tűzi fecskendő

Golyó szelepekkel. Közöseknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatnál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéseért 3 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységcsavarok és a legjobb minőségű belül gumirozott kendercsövek a legolcsóbb árban

Kutak

a hozzávaló

csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely belvagy külföldi gyárban.

Hönig Ottó

m. királyi szabadalmazott tűzi fecskendő és szivattyu készítő.

Arad, Rákóczi-utca 27. sz